

Rp IV 55/1944

Македонија

На
Военска *Информација* РС IV 55/1944

1307/09

vukli

Орган на Антифашистичкиот фронт на жените од Македонија

Број 1

Ноември 1944

Год. 1

byline

Rp. IV 55 / 1944

НАШИОТ ПАТ

Македонската жена, како и жената на останалите народи на Југославија денес е полноправна граѓанка во нашата татковина демократска и федеративна Југославија. Тоа значи да она има право на еднакво учество во целокупниот државен, привреден, друштвен и културен живот. Тоа право жените на Југославија го спечалија на 29 ноември 1943 год. кога во слободниот град Јајце се собра историското II-о заседание на Антифашиското веќе на народното ослободување на Југославија (АВНОЈ) за да донесе одлуки за федеративно и демократско уредување на Југославија, за образување на Национален Комитет и други важни решенија. Во духот на тие историски одлуки во Јајце, нашето Антифашиско собрание на народното ослободување на Македонија (АСНОМ) изгласува на своето прво заседание, на 2 август 1944 година, Илинден, решение во кое жената во Македонија се изједначува во сите права и должности со мажите.

Овоа еднакво право со мажите, спечалено на 29 ноември 1943 год. и 2 август 1944 година а извојувано и во самиот живот потврдено низ три и полгодишната народно-ослободителна борба, плод е на дружната борба на македонските жени со нејзините татковци, мажи, и браќа против германскиот фашизам и неговите слуги.

Жената во Македонија го мразеше фашизамот уште преди да ги осети неговите крвави стапалки над своите родни огништа. Она слушаше и знаеше за неговите нечовешки и душмански мерки спрема жената што Хитлер и Мусолини ги спроведуваја во Германија и Италија; до неја беја стигнале солзите на жените од поробените и окупирани земји на Европа, каде што Хитлер беше вовел своето крваво фашиско царство. И затоа, кога германските хорди ја поробија и окупираа нашата земја, кога ја поделија на ита-

лијанските и бугарските империјалисти, македонската жена не можеше да се определи за друго осем за борба против тој смртен непријател на сите народи, на сите жени. Но во тешката борба против фашизамот жената во Македонија стапи не само затоа што фашизамот ги застрашуваше нејзините деца и домови, неја самата, туку и затоа што она знаеше дека народно-ослободителната борба која се води под раководство на Комунистичката партија на Југославија ќе донесе не само ослободување од фашизамот ами и урнување на се оноа труло во бившата Југославија, што носеше и што донесе толку страдања на сите народи на Југославија па и на нашиот народ. Она знаеше дека во принципите на народно-ослободителната борба стоеја како најважни национална слобода и равноправие на народите на Југославија и вистинска демократија. Жената во Македонија знаеше дека тие принципи поставени како основа на народно-ослободителната борба ќе го добијат и своето вистинско содржание: права национална еднаквост и полна равноправност на сите граѓани.

И заедно со својот народ македонската жена тргна по тежок и крвав, ама славен и победоносен пат.

Не беше лесно да се отпочне борбата во Македонија. Имаше многу тешкотии. Ама првите македонски партизани, кои излегоја есента 1941 година во кумановско, прилепско и скопско, и ако разбијени, не останаја семе без плод. Тие смели првоборци за создавањето на Народно-ослободителната војска на Македонија ја разбудила совеста кај сите чесни и слободољубиви Македонци и Македонки, го одбележија со својата крв единиот пат на кај националната слобода и равноправието на македонскиот народ. Партизанските одреди кои излегоја 1942 година и отпочнаја смели акции низ битолско, велешко, скопско, прилепско, крушевско и ресенско покажаја на занесените бугарски фашисти дека скапо се лажат ако мислат да македонскиот народ приклони глава пред нивните

насилија. Тие партизански одреди заедно со партизаните од 1941 година, беа веќе јатките на јаките партизански одреди који почнаја да дејствуваат по Дебарца, тиквешко, кичевско, гостиварско, дебарско и кумановско во почетокот на 1943.

Вооружаната борба уште не беше разпламтена низ цела Македонија, ама македонскиот народ беше отпочнал да го гради своето единство, гаранцијата за понатамошната успешна борба против фашиските завоеватели и за извојување полна победа над окупаторите во Македонија. Безмилостната економска пљачка која низ Македонија ја вршеја германските арами и за нивни и свој есап бугарските фашиски управници, како и национално и политичко обезправување до крајно замислива степен, го собираше македонскиот народ, без оглед на неговото политичко, верско, национално или друштвено определување во единствен фронт против потисниците.

Но тоа единство се преврни во вистинска снага дури низ понатамошната борба на македонскиот народ.

1943 година се формираа првите регуларни единици на македонската војска, првите нејзини батаљони и бригади. Во 1944 година народно-ослободителната борба на македонскиот народ испишува најславни страници во историјата на своето развивање. Во оваја, 1944 година народно-ослободителниот покрет во Македонија зеде сенароден, општ карактер. Во оваја година војската на македонскиот народ Народно-ослободителната војска на Македонија — под командата на Маршал Тито, нанесе решителни удари на германско-бугарските окупатори, сосема ги разклати темелите на окупаторската власт и се разрасна во дивизии и корпуси. Така се роди најмилото чедо на целиот македонски народ — неговата со слава заштитена јуначка Народно-ослободителна војска на Македонија.

Со ослободување на некој македонски области се зајакна и организирањето на народно-демократската власт. Народно-ослободител-

ните одбори се раширија и зацврснаја организирајќи го целокупниот друштвено-политички живот на ослободените и наполо ослободените територии. Набргу по тоа, како резултат и плод на тригодишната народно-ослободителна борба против фашиските окупатори, борба во која македонскиот народ тргна на повик на Комунистичката Партија на Југославија заедно со сите народи на Југославија, се свика првото заседание на Антифашиското собрание на народното ослободување на Македонија (АСНОМ), на 2 август 1944 година во манастирот Св. Прохор Пчињски. Одржување на това заседание стана преломна дата во новата историја на македонскиот народ. Тоа заседание, кое беше оживотворување на големите одлуки на Антифашиското собрание на народното ослободување на Југославија (АВНОЈ) од 29 ноември 1943 година, донесени за цела Југославија, покажа пред цел свет дека македонскиот народ е не само одделен народ, ами и народ способен да раководи сам со својата судбина. На това заседание на Антифашиското собрание на народното ослободување на Македонија се остварија вековните стремјежи на македонскиот народ за национална слобода и рамноправие. Тоа заседание не беше само величанствена манифестација на националните и творческите сили на нашиот народ, ами и блестјашта манифестација на неразрушивото наше братство и единство со братскиот српски народ и сите останали народи на Југославија.

Така тешката тригодишна борба на македонскиот народ заврши со голем и славен успех: со сторување на македонската федерална држава во нова, демократска и федеративна Југославија.

Во извојувањето на тие големи придобивки: создавањето на единството на македонскиот народ, изградувањето на македонската војска и сторувањето на македонската држава, македонската жена стоеше рамо до рамо со својот маж, татко и брат. Може да се каже дека тие убави плодови на тригодишните борбени напори на целиот наш народ се дело и на македонската жена. Во темелите на македонската држава лежат коските и на многу партизанки и жени кои во тилот на непријателот работеле безстрашно.

Македонската жена беше таја што фашиските окупатори не можеја да ја исползуваат како своје робје. Нејзиното срце и мајчинско сеќавало разбудила во неја страшна омраза спрема убијците на оние ил-

адници невини дечиња и жени исклани по Босна, Херцеговина, Хрватско и Војводина — тие који во Македонија сакаја та се покажат како „ослободители“. Нејзината национална мисла и познатото родољубие ја определија против новите денационализатори - бугарските фашисти. Македонската жена уште од првите денови застана на страна на народно-ослободителниот покрет. Во оние тешки денови, есента 1941 година, она ги испрати своите синови во планина за да од таму светнат со своите истрели и го разбијат мракот во кој ја завија Македонија фашиските окупатори. Она појде и самата во планина, за да покаже пред својот народ и пред окупаторите оти треба сите, и машко и женско, и старо и младо да грабнат оружје и да се борат против омразниот непријател на малите и словенски народи — германскиот фашизам. Со пушка во рака и санитарска торбичка преку рамо македонската жена од почетакот па се до денес, и денес поће од секогаш врви низ сите тешкотии и борби во нашите бригади, батаљони и дивизии. Она неуморно заработи во тилот на непријателот, вршејќи најразни работи и учествувајќи како организатор на сенародната саботажа и борба по фабриките и железниците, по полињата и канцелариите.

Македонската жена се учеше од борбениот пат на своите сестри од Србија, Словенија, Црна Гора, Хрватско, Босна и Војводина. Она се наддахнуваше од подвизите на советските јунакињи. Нејзиниот пат беше осветлен од двете жени: Таја на геројските советски народи и таја на народите од Југославија, што први ја започнаја борбата против окупаторите.

Оживуејќи ги и наставуејќи ги борбените традиции на својот народ, и специјално на македонската жена од Илинден и од целата борба против турското ропство, денешната Македонка уште појће од некогаш е сраснала со стремјите на својот народ за национална слобода и демократија. Она е станала сврзана со општонародното, делото на целиот македонски народ.

Преди се македонската жена меѓу првите ги избриша онаја разлиција, што туѓите газди во Македонија и завоеватели од страна ги всејале меѓу македонскиот народ, а тоа е разделбата меѓу србомани, бугарофили и гркомани. Кај македонската жена, меѓу најпрвите почнаја од нејзината душа да ветрејат тие отрови и она од се срце и искрено се зближаваше во еден единствен Анти-

фашиски фронт на жените во Македонија. Остварувајќи го единството помеѓу себе, македонската жена помогна во многу и стана важен фактор во изградувањето на единството на целиот македонски народ.

Низ денешната народно-ослободителна борба македонската жена израсна во нов тип на жена. Народна-ослободителната борба разбуди во неја вековно потисканите сили за живеење, работење и градење. Нејзиното сестрано учество иако до скоро време не многу масовно, и нејзините успехи покажани на сите поља на борбата зборат за нова, веќе друштвено и политички рамноправна Македонка. Каква промена, чудна и голема е станала само кај македонската селанка, таја која што беше најзаостанала, најпоробена. До вчера не смееше да застане при мажите кога тија зборуеја, а денес во тие исти македонски села седи како рамноправна членка во народно-ослободителните одбори. Почнувајќи од селските и општинските, среските и обласните народно-ослободителни одбори македонската жена учествува денес во највисокото државно, управително и законодателно тело на македонската држава, Антифашиското собрание на народното ослободување на Македонија. Она зима место и во Президиумот на Антифашиското собрание, кој има функции на привремена влада во македонската федерална држава. Македонката е членка и во највисокиот државен форум на нашата татковина демократска и федеративна Југославија-во Президиумот на Антифашиското собрание на народното ослободување на Југославија. Од обични борци и политички работници, партизанката Македонка израсна во одговорни политички и војни раководители во нашата Народна-ослободителна војска на Македонија. Комесари на чети, батаљони и бригади, началници на персонални одделенија во дивизии и корпуси-тоа се звања спечалени со геројска пожртвованос во оружаните борби, со политичка издигнатос и искрена предајенос на делото за ослободувањето. Македонската жена работи денес и во сите одбори на единствениот народно-ослободителен фронт на Македонија, она заедно со своите другари, браќа и татковци раководи во изградувањето на политичката организација на целиот македонски народ-Народно-ослободителниот фронт на Македонија-како членка на времениот Извршен одбор на Народна-ослободителниот фронт на Македонија. Преку својот Антифашистички фронт на жените на Македонија во кој

7 Н О Е М В Р И

7 ноември е најголемиот празник на братските советски народи. На тој ден они ја празнуваат победата што руските работници и селаните под раководството на својата славна Болшевишка Партија и на Ленин и Сталин го урнаја од влас царот и капиталистите, ги скинаја синџирите на империјалистите и создадоја најубава земја на светот: Сојузот на советските социјалистички републики — моќниот и единствениот Советски Сојуз. Во славните денови на Великата Октомвриска Револуција се создаде силата и моќта на единството на советските народи, индустријализацијата и колективизацијата на селското стопанство, кои што направија од руската земја, од сите советски народи непобедив, најсилен тил и вдахновител на победоносната Црвена Армија, нашиот најмил сојузник.

Тој голем празник, што денес го празнуваат советските народи је празник и на целото слободољубиво човечество, кое што на тој ден си спомнува дека без 7 ноември, без победата на рускиот работен народ во Великата револуција, немаше во денес кој да се сапротстави на побеснелиот за светско господство Хитлер, немаше кој да му ги извади забите на фашискиот тиран.

сесобрати и Македонки—православни, муслиманки, Албанки Влаинки и Еврејки, како и жени од сите друштвени слоеви и политички гледања, жената во Македонија влегува во општиот Народно-ослободителен фронт на Македонија за да земе најактивно учество во народно ослободителниот покрет.

Врвејќи по патот по кој оди целиот македонски народ во денешната народно-ослободителна борба, македонската жена се здоби со полна рамноправност. За да го исползува докрај, и со тоа го закрепне своето право, за да и понатака докаже оти крвта на оние другарки што паднале во борбата не само за слободата на народот ами и за ослободувањето на жената, не била напразно, за да го оправда добиеното равенство, нашата жена ќе треба како и досега а уште појќе и од сега да врви смело по патот кој ќе го определува Народно-ослободителниот фронт на Македонија-патот за ослободувањето

Великиот Октомври појќе од секогаш је денес светел празник на словенските народи, кои што на 7-и ноември 1917 година отворија, на чело со големиот руски народ, славна, радосна страница во својата историја.

7 ноември оваја година го празнуваат народите на Југославија, меѓу кои и македонскиот народ, како најмил и најблизок ден на својата слобода. Никој на светот денеска порадосно и погордо не го прославује празникот на Руската Револуција од колку нашите народи на Југославија. Затоа што на тој ден, како и три години до сега по ред, народите на Југославија излегуваат со гордо срце, оти низ денешната крвава отечествена војна рамо до рамо до Црвената Армија, без да застане, непоколебиво и во најтешките часови је стојал југословенскиот партизан. Овогодишниот 7-и ноември ние толку порадосно го прославуваме што милите ни браќа Црвеноармејци, заедно со нашите единици, во нашата земја, братски леат крв за слободата на нашата нова, демократска и федеративна Југославија.

Колку што е празник на целиот советски народ, 7 ноември е многу појќе празник на советските жени.

на уште окупираната од Германци македонска земја, за обединување на Македонија која је во Бугарија и Грција со својата слободна македонска држава во демократска и федеративна Југославија.

Да станат македонските жени најактивните учесници во целиот државен, привреден, друштвен и културен живот на младата ни македонска држава, на новата ни татковина демократска и федеративна Југославија! Она најпојќе има зошто да работи и да се бори за да се сачуват придобивките на народно ослободителната борба оти она е една од тие што низ оваја борба се ослободи од двојно ropство. А сочувување на тие придобивки значи сочувување на слободата на својот народ, значи човешки рамноправен живот на жената, значи мирен, среќен и весел живот за нашите деца!

Во дните на Октомвриската Револуција геројската руска жена, работната жена на Петроград се дигна заедно со потиснатиот руски работник и селанец и си ја извојува својата полна рамноправност со мажот. Во оживотворувањето ја придобивките од Великата Револуција жените на советските народи и нивните деца заживеја среќен и весел живот. Жената во Советскиот Сојуз е смела градителка на социјализмот. Затоа, во свза татковинска војна против крвавиот фашизам, советската жена направи чуда од саможертва и геројство, свесна дека брани со својата крв оноа зашто се бореле народите со илјадници години и жените со векови—слободен, рамноправен, човешки живот. Тие жени — герои три и пол години ја вдахнуваеја жената на народите во Југославија, не бодреја и ни светеја на нас македонските жени.

На овај голем, најголем празник на целото слободољубиво и демократско човечество, кога победната песна звони от Москва, Ленинград и Сталинград, преку Рига, Смоленск, Киев и Букуреш, Софија, Рим, Париз и Лондон и ечи силно и незадржливо од нашиот Белград до Триглав и до Шар, а Берлин се загрчил во предсмртниот миг—ние треба да знаеме, уште еднаш да го кажеме: да не беше Советскиот Сојуз, да не беше Црвената армија, да не беше 7 ноември, ние денеска, и од денеска за долги времина, би биле црни, бедни робови на пруската крвава чизма.

И затоа да се заколниме:

Дури сме живи, и ние, и нашите деца, и децата на нашите деца, ќе живееме и ќе работиме, ќе учиме и ќе збориме да никогаш, никогаш веќе не се роди на овај свет црната фашиска куга, темна сила што би ги фрлила народите во нови страданија и пропаднуења.

Да живее 7 ноември — залог за победата над фашизмот и империјализмот.

Да живее милатани ослободителка Црвената армија!

Да живее мадриот, великиот Сталин!

В. М.

ЗА ЖИВОТ КРАСЕН, СВЕТЕЛ И ЧИС...

Крвта, што се лееше по Македонските карпи, покажа јасно оти никакви убиства, никакви слатки зборови неможеја да ја запрат македонската борба.

Македонските синови се бореја како смели тигрови, а покрај нив стоеше со пушка в рака, со невин поглед на болничарка, нивната другарка, сестра и мајка.

Жената стана да го брани животот на својте деца. Стана да се бори и да си го даде животот како залог за по убава иднина на целиот народ. По концентрациони лагери, со пушка в рака, по македонските планини, како позадински работник, со трескав полед се бореше македонската мајка,

За живот красен, светел и чист летат во смрт младите моми. Умират осећавајќи колку е убав животот, колку е убаво кога се дише слободно. Го дават без жал својот живот, што е толку поскап колку е појасна неговата цел, неговиот смисл.

*

....Ристовец гори. Пламени јазици го разтеруваат мракот. Црвени пламени — бунт народен, црвени пламени — партизанско знаме! Нека гори како што горат нашите млади срца од љубов и омраза! Отплата, светла пламена отплата, тоа је нашата клетва, тоа е нашиот збор што сме го дале на нашиот напатен народ!

Горат вагони, а Вера трча храбро, со крената глава а од очите и светат искри. — „Напред другари, фашискиот гад је на станицата“. — Пукот од машингевери и пушкотмитраљеви. ....

Се кршат пенцдерината. Вера со зажарени очи, со разтупано младо срце фрла бомба. — „Излезете и предајте се!“ Тути врагот изплашен и стрела. Вера е ранета. Ама само за момент се потрес и пак се разлеа нејзиниот звонлив глас: „За последен пат предајте се!“

„Другари, минете напред! „Пукот. Замрзна псовката на устата на непријателот и зградата пламна.

*

Арбанашко. Снежна вејавица ги брише планините. Крева се и пробива до коските. Покрет! Се скочануваат прстите што ја држат пушката. Низ скинатите опинци влегува снег и нозете се здрвуваат. Градите барат воздух, а нозете тврда земја. — Команда: „Болните нека се извојат!“ И Нада је болна, ама Нада е СКОЈ-евка, таја е комунистка и не ја трај срце да остане со болните. „Напред другари, Пробиштип је пред нас!“ — и се отегна колоната долга и љутлива. — Одмор и пак покрет. И така преку целата ноќ.

Се разденуе. ... Нозете се плеткаат, рацете се сосем здрвени а ушите замрзнати. Недостигаат сили. Срцето напрегнато чука. Во грлото нешто стега. ... „Напред, напред другари! Пред нас е целта, пред нас је борбата. — Очите полни со солзи на нашите мајки се опулели во нас! Невините дечји погледи бараат помош од нас! Ние треба да ги избришеме тие очи!“ И нова снага ги полни младите срца, а нова енергија струји низ младите тела. Колоната оди. Пропаѓаат нозете до колена во снегот. Нада паѓа, нема веќе сили. Се тресат нозете, а срцето сака да летне побргу до целта.

— „Докторот напред!“ Се разнесува низ колоната. Со капната снага ги влечат замрзнатите другари. Нада се држи цврсто за коланот на брата си. „Колона продолжувај!“ Без протест, без прашање се продолжува напред.

Мушково. ... Одмор. ... Влегуваме во малите криви колиби. Внатре е топло. Ама нема време за греење, нема време за сушење. Треба да се јаде и пак напред.

Сите се напрегнати. Уморот се заборава. Колоната оди низ мракот.

Ето блиско е целта. Пробиштип е пред нас. Се запира дишењето, се стега пушката.

Првата задача на Надината чета е полицејскиот участак. Трча таја како ветер и стрела точно. Нејзината пушка не промашува. Нада е најдобриот стрелец и најдисциплинираниот војник. — Нашата млада Кумамовка, нашиот млад херој. ...

Една непријателска група се предава и Нада треба да ја спроведе. Од еднаш пукот. Заседа. Нада ја стега пушката и се брани храбро. Ама осети ужасна болка во ногата. Залетна и падна. Коровите непријателски раце ја фаќаат грубо. Раната ужасно боли. Ама таја гордо ја крева главата. На нејзиното бледо лице се гледа презрив смев. — Нада е ученик на сестра си и знај како да се држи пред непријателот. Беснеј врагот. Се осећа немошен пред смелоста на тоа шеснаестогодишно дете. И едно садистичко животно се приближува со нож в раката, го бара точно местото на раната и врти во неја. Свеста и се врти... Боли, неможе да се издржи. Колку би била слатка смртта во тој момент! — Непријателот е зачуден. Полумртва лежи Нада, а молба за милос не излегува од нејзината уста.

Со напреднати сили таја диши. Ги шири очите. Душата ја сака милос, нежнос. Млада је таја, а смртта ја чека сакој час... Еден истрел и Нада лежи мртва, со полуотворени очи, со растурена коса околу младото и убаво лице.

Нема тоа што може да не запре да напрајме се за среќниот и весел поглед на новите поколенија.

Градењето е било секогаш смислот на нашиот живот, дури и во моментот кога само сме рушеле.

Лиљана Савелиќ

КАКО СЕ БОРЕА БЕЛГРАДСКИТЕ ЖЕНИ

За безсмртната слава, што со векови ќе го овенчува гордо челото на јуначкиот Белград, многу допринесе и Белграѓанката. Како за ниедна друга жена во нашата земја, за Белграѓанката може да се каже оти ни за момент не останала во борбите зад својот син, маж и татко.

Големосрпската диктатура, водена во името на српскиот народ и Белград, страшниот камшик на која што го осети може би најсилно македонската жена, не беше никога во течението на цели 23 години робување помагана од српскиот народ, и нарочно од белградските жени. Тије, што го тераја бедниот печалбар да умира полека ама сигурно во Белград, а неговата жена и деца во Македонија, тије, што ги фрлија во безцене потта и солзите на македонката, над низите тутун, тије што ги убиваа младите Македонци по улиците на Белград, тије поради коишто македонските мајки криејќи се си го учеја челото на својот јазик, тије што ја бркаја од огништето необезбедената мајка со малите деца, тије што колеа без милос по Македонија — не беја никога нити можеа да бидат пријатели на белградската жена. На истите тије господари, вистина не така тешко како Македонката, робуваше и белградската жена. Возвишената вистина оти слободата зависи од нивната слога ја разбраа веднаш белградските жени како и целиот српски народ. Нивната најголема заслуга е во тоа што ги презреја гласните настојаванија на големо србите и ги оневозможија да ја прикажуваат својата завојевачка политика како дел на белградската жена и целиот српски народ.

Белградската мајка ја осети со своето мајчинско срце целата грижа и стравот на македонската мајка кога го испраќа синот или мажот во Белград на печалба, сета нејзина страшна тага кога и стигнува после неколку месеци само неговото бовче, и нејзините писма пишани со туѓа рака.

И белградската жена борејќи се против сравнувањето на жената со луд како што го правеја тоа големосрпските закони, борејќи се за појке леб и слобода, за своите деца, се бореше за да не го праќа никога веќе македонската мајка својот син по светот и да не се плаши за него, никога да не го венчава него млад надалеку за црната земја — како што пеј македонската народна песна.

Во чаодот од цигарите на нејзиниот син, маж, татко или брат ја осети белградската жена сета горчина од солзите и потта на македонската же-

на и нејзините деца, наведнати над тутунот.

Борејќи се жената да не се сравнува со улав, борејќи се за појке леб и слобода на своите деца, белградската жена се бореше и за тоа македонскиот тутун да не мириса на маги и солзи ами на смеј и љубов што слободниот и среќниот македонски народ ќе го вткаје во тутунот за своите исто така слободни и среќни браќа. Колку силно ја осетија со сета длабочина на својата душа белградските жени, на коишто им се најмилиите претепвани и убивани во „глављачата“ и на белградските улици, страшната болка на македонката Олга Петрушева на која што и го убија големосрпските джандари единствениот син на 8 септември во Кошутњак до Белград. Колку блиска им беше до срцето таја жена — јунак што на гробот на својот единствен син ги вика на борба. На нејзиното викање ќе одзвaja белградските жени.

Борејќи се за да не се сравнува жената со улавиот, борејќи се за повеќе леб и слобода на своите деца, белградските жени се борела мајката македонка да не ги погребува никога веќе своите убиени синови ни во Белград, ни во Скопие, ни во Прилеп или Куманово.

Разнолика беше борбата на белградските жени, не можеше да мине ни еден работнички штрајк без масовен удел и подкрепа на жените, нарочно во текстилната индустрија, каде што жените беја главна работна снага. На слободолубивиот и слободниот белградски универзитет во борбата за универзитетска автономија, од оваја страна на барикадите, што се издигаја во борбите против големосрпската чандармерија, стојеја до своите другари и младите студентки. Ретко имаше некоја организација така плодна и содржајна работа како женскиот покрет, нарочно неговата младинска секција, подоцна задругата на младите девојки. За нејзината работа најарно и најречито зборува тоа оти големосрпската власнасково ја забрани.

За сето време на великосрпската диктатура не можеше да мине ни една општонародна манифестација или демонстрација на коишто да не се истакнуваа покрај другите пароли и паролата: „Сите права на жените“, „Право да гласуваат жените“ и слично. И редовните демонстрации на 8 март, на меѓународниот женски ден, беја вистинска борбена смотра на женските маси од Белград. Ред собранија на опозиционите партии,

што беја такви само со зборој, жените заедно со своите другари ги преправила во општо-народни демонстрации. Последните години а нарочно во предизборните кампањи, белграѓанките се раздвижија нарочно многу силно. Во ред масовни зборој за правото на жените, по сите краишта на Белград се истакнуваа општиот збор во инженерскиот дом во присуство на неколку и љади жени од сите друштвени слоеви. Полицијата на големосрбите, што го изтребуваа македонскиот народ во името на Белграѓанката и српскиот народ, нападна после зборот со силата на својот камшик и со авторитетот на својот револвер на масата жени што си одеја по куќите. Тепањето и масовните затворувања беја одговор на нивните сакања.

Жените најарно ги осети сите мајки на народот. И затоа паролите на 14 декември 1930 год. кога по решително од секога до тогаш проговори работниот народ од Белград, беја така блиски на белградските жени. Појасно од секога осетија белграѓанките во таја дожлива декемвријска ноќ дека Комунистичката Партија на Југославија, организаторот на тие демонстрации, им е на големиот пријател и најдобриот другар. По периферичките улици се отвораа расклатените и шкрипливи врати и мајките, носејќи ги и влечејќи ги своите деца, се придружуваа на младите демонстранти. Смртта на Боса Милићевиќ, што умре од последиците на злочиначкиот дум-дум куршум на улица на 14 декември, ќе остане во историјата како жива слика — симбол за уделот на белградските жени во општо-народната борба. Листот „Жена данас“ што почна да се издава во Белград неколку години пред војната, а излегуваше на ослободената територија целото време на народно-ослободителната борба, даваше најарна и најполна слика за уделот на жените во народната борба. Кога неколку години пред нашата војна, црната фашистичка улера ги пороби братскиот чешки и другите народи на Европа, белградските жени го осетија ледениот студ макар да беше уште далеку од нивната земја. И списковите на доброволците за Чехословачка се полнеја со стотици и стотици имиња на работнички, студентски и намштенници од Белград. Паролата „Ќе ја браниме земјата“ искажуваше поополна борбена готовност на женските маси од Белград. И еден по еден се редат санитетските курсеви, курсевите за одбрана за нападот од воздух и

така натака. Во това подготвување на Белграѓанките им стојат на чело работничките и студентките.

А на 27 март 1941 год. ја изнесоја жените со другиот народ на улиците на Белград сега своја омраза спрема предајниците и покажаа оти ја ценат и сакајат честа и слободата на својата земља појке од своите деца.

Кога на 6 април 1941 год. Белграѓанките ги извлечуваа мрвите и полумртвите деца од пол рушевините а друга со голи пеленачиња бегаја далеку од Белград, по калните патиишта и снежната вијулица, тије ги преживуваа истите маки и патила што ги претрпеја порано жените од Праг, Варшава, Париз, Брисел.

Ни во еден град не владееше таков глад и секаква оскудица како во Белград. Малку нешто можеше да се набави и то само по баснословно висока цена. Мажите појкето беја заробени, одведени на работа во Германија или беја истепани. Целата грижа околу децата и куќата падна на жената. Се продава се, од чаршавот до детските чевлиња за да се преранат и огрејат. Секидневно се трупаат го стапалата, прозорците и покривот на белградските возови млади, стари забрадени жени со кошници и вреќи. Во сите села околу Белград стојат редови жени и држејќи во рацете разни работи ги излагајат стоките што ги предлагајат за трамта. Имаше случаи жената да си ги соблекуваше фстаните, немајќи друго, а дома се враќаше гола, ама со неколку кила царевно брашно во кошницата. А после сето тоа на белградската станица ја чекаја грамзливите раце на германецот. И денеска една жена со три деца се фрлила под воз, а утре друга го фрлила пеленачето во Дунав а после и сама рипнала. Мини малку по белградските улици. На секој сто метра се вијат долги редови жени и на многу од нив им се случува да им ја треснат вратата пред нос со викање: „Заденеска доста! Утре!“ За да дојдат на рел за леб, жените се извлекуваат од дома околу два до три саатот ноќта и до 7 саатот сабајле чекајат пред фурнијата. 250 грама царевно брашно на човек не е доста макар и да се дава редовно. Цели перифериски краишта јадат леб од коприви и од смелени царевични кочачки. Тука и таму по некаква фамилија се отрула од расилано јадење или од отровна трева. Така је со храната, а за огрејот, облеклото и друго да не зборуваме.

Во групи се испраќајат млади Белграѓанки на Источниот фронт да

служат за увеселение на пијаните германски дзерови за да можат по задоволни да го мачат повеќе рускиот народ. Ученичката Милица Милоковиќ ја убија како пес на улица само оти не сакаше да се запре пред еден агент.

Ама белградските жени не ја наведујеја главата, тије се исправија и смело се фатија за гуша со окупаторот што ги донесе сите несреќи со себе си. Во редојте има секодневно сукоб со жандарите, а во есента 1942 година неколку стотини жени спонтано демонстрираа пред Недићевата дирекција за исхрана. Во сите саботажни и диверзантски акции наред со мажите земаат дел и жените. Партизанските одреди во околнината на Белград примаат реки од Белграѓанки. Низ сите заседи и покрај илјади полицејски очи најарно ке се промолкни невештата жена. Пазувите на младите и старите белградски патриотки грижливо ги чуваат важните наредби и упатства на раководителите од народно-ослободителниот покрет. Белградските партизанки на највешт начин приносат оружје и друг најразноврсен материјал, спроводат колони од доброволци за одредот и др.

А окупаторот не жали. Зад илјадници жени се затвори за секој пат вратата на главњачата и портата на Бањичкиот логор. Над илјадници од ниф сега расти трева на Баничкото стрелиште. А мајките, сестрите, жените и ќерките непрестано носат. Милуваат така во вторник и петок по Авалскиот пат колони од жени, девојки, девојчиња и баби со бофчиња, минуваат и треперат. Дали ќе им кажат оти нивниот син, маж, брат или татко го преместија пред два дни во друг логор. Знаат тие арно што значи тоа. И секој вторник и петок се слуша од таја љаволска куќа — Бањичкиот логор, лелекањето и кукањето на насреќните жени. Се враќаат носејќи го валканото и уште непримено јадење на својте си пој со тага, како нивни посмртни останки.

А внатре, од другата страна на клучалката борбата непрестанува. Од тој свет на најстрашните патила и ужаси не поздравуваат нашите чудесни другарки со зборојте на Јунакот — работничката Јелена Четковиќ, што је стрелана на 15 мај 1943 година со уште 25 другарки:

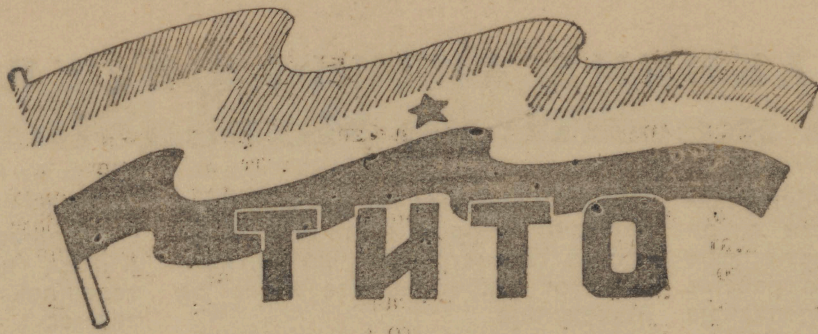
„Кроз решетке песма
смрти пркоси
и поздраве жарке
борби односи.“

Првоборецот на Белград и на српскиот народ Вукица Митровиќ — Шуња, на полицаја му плука в лице на братот издајникот и не прогорува ни еден збор, Црноската мала работничка Ђука остана до последниот ден за крвникот само Мирјана Обрадовиќ, очите и срцето на која што има за нив само омраза, а разумот рече да не попусти и да не ги издај другарите. Вештиот курир со русите прцлина Зага Маливук, намештеница, паречена поради својата окретност и брзина „ветар“ внесува стално ведро расположение меѓу другарките не мислејќи за себе си. Таква си остана до својата смрт кога, стрелана пред очите на затворниците застапа исто така репително и смело како кога ги преносеше најважните работи. Борбените позиви, што ги упати на стрелането ги куражеја многу побргу од што јуреше нашиот незабравим „Ветар“ и креваа нови жени во борба. Колку беше потребно да живеат уште за народот двете сестри учителки — Дринка и Дара Павловиќ, што ги толку сакаа и пенеа сите другарки без разлика во логорот. Двете сестри Трајковиќ обете студентки, нивните татко, мајка и брат беја задушени со гас само затоа оти несакаа да служат на непријателот. Старата работничка Христина Ковачевич сега испретепана ги храбреше другите и се грижеше за нивните болки. Книжевницата Мила Демиќ, изливна од тепање без да го предај некого. Колку човек требеше да заборај себе си па да може пред одене на стрелане да рече мирно на другарката: „ево ти ги шнолите, мене веќе нема да ми требаат“ — како што направи смелата диверзантка шестнаестогодишната ученичка Зорица Божовиќ. Сите тие и многу други бса херои. За времето на окупацијата германските крвници и нивните платеници — Недиќ, Љотиќ, Ацимовиќ и Драги Јовановиќ убија во Белград околу 60.000 луѓе, меѓу нив голем број жени.

Во слободната и среќната татковина и во нејзвнио главен град Белград, за слободата на кого што се биеја така истрајно и несебично, вечно ке живее славата на херојската борба на белградските жени.

Брана Перовиќ

„Паташе о Титу: ко је“

„Тито —

што смо ми

све! — и војска, и земља и гора“

„И он је пун нас,

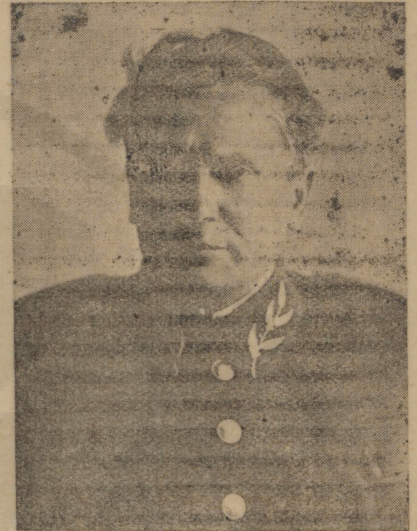
и велик

и ми у њему виши

виши

за људску славу!“

(Р. Зоговиќ, песма о биографији друга Тита)

Нема никаде во Југославија ни стар ни млад, кој не го чул името: Тито. Името на љубимиот водач на југословенските народи и не може да не биде толку познато во земјата, кога оно е познато на цел свет и се спомнува наедно со имињата на најголемите државници на нашето време.

Кој е Тито? Који се родителите негови? Не ќе згрешиме ако кажеме да је он два пати роден. Едниш од сиромашни родители во Лика и едниш — од народот и борбата во најтешкото време кое го изживуеше народот под окупацијата на фашистките дзверови.

Тито, син на народот, изникнат од најшироките негови маси, рано уште како чирак а подоцна како работник металец, го уносна животот и тегибите на работниот народ. Во борбите во кои народот дигаше глас за своите права, за појке слобода, он беше секога на неговата страна. Водеше неуморна активна борба за народните интереси против сите непријатели на народот. Он се калеше во таја борба. Дури и кога паѓаше во рацете на непријателот и биваше со стогници друга најарли сили на народот одделен од борбата, он пак работеше и ја продолжаваше борбата. И во затворите он учеше, учеше неуморно и се спремаше за решителната борба. Он никога не пре-

стана да се бори. — Времето минеше. Народите на Југославија, предадени од своите управници преживуеја најтешки денови. И кога се дигнаја со оружје в раци да се борат против окупаторот, против народните непријатели и предатели, за да го бранат својот живот, за да можат да заживеат слободно во својата земја, во своите куќи — они најдоа во Тито — прекалениот борец, свој најарен водач кој немаше никога да ги изневери нивните интереси и кој ги поведе по единствениот пат за стекнување на слобода — изгонување на фашистките окупатори од земјата.

И Тито застана на чело на таја борба. Долбоко сраснат со народот он е неразделив дел од него. Тито — тоа е сјог народ, народните желанија за убав живот, народните интереси, народната вера, народната борба, народната војска, се, се народно. Во него гледат со вера и нада и работниците и селаните и интелегенцијата и младина и жените и сите чесни слободољубиви луѓе. Тито је со сите ниф. На младинскиот конгрес тој влива жар во душите на новото поколење на младите од Југославија, тој ги запалува срцата на новите офицери од Народно-ослободителната војска, збори пред нашите бригади, секаде кај што може да стигне. Нема да ги забрават

негојте думи жените на Југославија, изречени на првата конференција на Антифашистскиот фронт на жените: „Јас се гордеам што стојам на чело на една војска во која се бори толку голем број жени!“ Жените на Југославија, меѓу кои и жените на Македонија, верно го чуват ова големо признание!

За Тито се зборува секаде. Он живее во секој борец, секоја единица. Со него се напаѓа, со него се делат страданијата и радостите. За него се пејат песни а децата во своите игри играат како негови војници.

Сите народи на Југославија се сплотени цврсто околу Тито. Неговата борба и неговите думи покажаа, дека он еднакво ги разбира желанијата и маките на сите народи на Југославија и дека нема да дозволи да се направат неправди спрема никој народ.

Резултатите се веќе на лице. Нема да мине многу и народите на Југославија ќе заживеат мирен, сретен и братски живог во нова заедница демократска и федеративна Југославија.

Голема радост ќе биде тоа за народите на Југославија, голема радост и за Тито, кој сичко преживе со народите и за кого чувствата на народите и през целото време биле негови чувства,

Л.

ДА ГО ЗАЈАКНИМЕ АНТИФАШИСКИОТ ФРОНТ на жените во Македонија

Сите опити на германо-бугарските и талијанските фашисти да од македонските жени направат оружје за однародуење и полесно грабење на македонскиот народ пропаднаа уште одма по окупацијата. Од првите денови на народно-ослободителната борба на македонскиот народ жената во Македонија зеде активно и значајно учество. Борбата што македонската жена заедно со жените од останалите народи на Југославија ја водеше против фашиската опасност и фашизирање на Југославија уште преди војната беше создала условија за денешниот моќен антифашиски покрет на жените во Македонија. И кога македонската жена на својот грб ги осети ужасите на фашизмот, она, по примерот на своите сестри од Србија, Црна Гора, Хрватска, Словенија и Босна, без колебање тргна во ослободителна војна против германскиот фашизам и неговите слуги. Македонската жена знаеше дека фашизмот је смртен непријател на нејзината слобода, на нејзината чес, среќа и иднина. Затоа великиот повик на Комунистичката Партија на Југославија за сенародна борба против фашиските окупатори а за национална слобода и равноправност, распали во срцата на македонските жени силен борбен жар. Здравата национална мисла која живее во свеста на македонската жена, и овај пат, како и многу пати порано изигра голема улога. Не случајно во нејзината душа не врееше отровното фашиско семе на големобугарската политика и пропаганда. Масовите женски демонстрации во Велес, Скопје, Штип, Струмица и другаде против фашиската мобилизација, скапотижата и спекулата уште во првите денови след окупацијата покажуваат дека македонската жена уште од првин стана една од најглавните сили на народно-ослободителниот покрет во Македонија.

Меѓу првите беја станале работните жени, работнички и селанки и работните, верчи на народот интелектуалки. Тие жени беја оние, што големобугарската пропаганда ниту за миг не можеше да ги залаже со својата „ослободителска“ улога, који што најповеќе ја осетија фашиската експлоатација и суровиот камшик на национално поробување. Работните жени беја низ целата три и полугодишна бор-

ба на македонскиот народ негови најверни соборци и они беја, и денес се, главната сила во антифашискиот покрет на сите жени од Македонија.

Активизирање на македонската жена во денешната борба стана преку нејзиното учество и во најразлични видови на борбата. Разбирајќи ја борбата изцело како своја и неделива жената не изоста на од ниеден нејзин сектор. На првата огнена линија, во смелите диверзантски акции, во санитарската, курирска и обавештајна служба, собирање на храна и облекло за војската, демонстрации против окупацијата, организирање на нашиот тил—се се тоа места што македонската жена ги земаше влегувајќи во борбата.

Покретот на жените во Македонија, кој што на многу места беше изникнал спонтано, бргу след почетокот на борбата почна да се организира. На масови женски конференции, нарочно во прво време по селата почнаа да се формираат одбори на Антифашискиот фронт на жените. Тие одбори, во коишто влегуваја најповеќе работни жени, готови за секоја жертва, па и животот свој да си го дадат за слободата, помагаја во изрануењето, облекуењето и сместуењето на шите партизански одреди, батальони и бригади и во собирање помош за нашата војска и за постраданите од фашискиот терор. Овие одбори изникнаа во борбата и составени од жени прекалени низ крвавата триполгодишна борба против фашискиот окупатор станаја јатката на целиот Антифашиски фронт на жените.

Со општиот развој на народно-ослободителниот покрет во Македонија се развиваше и зајакнуваше и Антифашискиот фронт на жените.

Во почетокот на оваја година, со засиленото растење на нашата војска и големите победи постигнати над фашиските окупатори, а нарочно за последните неколку месеца, низ цела Македонија жената отпочна масово, скоро изцело да зима учество во народно-ослободителниот покрет. И тоа не само на ослободената туку исто така и сосема така и во уште окупираниите од Германци градови и села. Тоа нагло масово активизирање на македонските жени поставује пред Антифашискиот фронт на жените

од Македонија, пред Народно-ослободителниот фронт на Македонија и пред целиот народно-ослободителен покрет задача од првостепена важност:

Потребно је бргу и правилно да се организира таја голема и моќна сила на нашиот народно-ослободителен покрет што ја представуе денес заинтересирана за борбата и спремна изцело да се активизира во неја македонската жена. Потребно је нашите активисткињи бргу и правилно да одговорат на дивните желанија на освестената и ослободената, равноправната Македонка за сестрано учество во борбата, да помогнат бргу и правилно да нашите жени си го најдат своето место во општиот народно-ослободителен покрет,

* * *

Македонскиот натов денес се најдуе пред многу блиско ослободуење на целата наша Македонија. Но со тоа нашата задеча за борба против фашискиот окупатор уште не е завршена. Таја борба нема да заврши се дури цела Југославија не биди изчистена од фашиската жган, се дури во Берлин заедно со братската Црвена Армија и англо-американските војски не ја задаваме Хитлеровата звер, се дури народите на Југославија не се обединат во својата нова татковина демократска федеративна Југославија. Македонскиот народ нема да смета оти неговите идеали се исполнени се дури не ги обедини сите свои делови во слободна Македонија во демократска и федеративна Југославија. Затоа денеска пред нашиот народ, пред сите синови и ќерки на нашата татковина се поставујат како најважни задачите:

Прво, да се мобилизира се што је кадро пушка да носи во редовите на народно-ослободителната војска и да се осигури од тилот сета помош за фронтот.

Второ, да се зајакне и организационо уцврсти низ цела Македонија единствениот Народно-ослободителен фронт на Македонија, и

Трето, да се активизира целиот народ во изградувањето на македонската федерална држава во демократска и федеративна Југославија—на која што се удрија темелите на I-то заседание на Антифа-

шиското собрание на народно ослободување на Македонија, на Илинден 2 август 1944 година.

Овие задачи се задачи на целиот македонски народ. Они се задачи и на македонската жена. За да Антифашистичкиот фронт на жените одговори на нив потребно је:

1. Мобилизирање на сите македонски жени за избркување на Германците од сите краишта и за ослободување на целата наша татковина демократска и федеративна Југославија. Нездолжен долг на сите жени во Македонија, кои што се способни за воена должност је да стапат во редовите на нашата Народно-ослободителна војска на Македонија и сите воени служби кои што непосредно работат и се од големо значење за фронтот, за војската. Голем недостиг се сеќава во санитарската служба на нашата војска, како на фронтната линија така и во воените болници. Да не остане на една болничарка и со санитарско образование жена која што да не се пријави во воената санитарска служба. Телефонската, радиотелеграфската, шоферската и сличните служби во војската треба да бидат исполнети главно со жени, кои што ја знајат таја работа или кои што ќе ја научат во соодветните курсеви кои ги организира нашиот Главен штаб. Чес је на секоја македонска жена да служи во редовите на Народно-ослоб. војска на Македонија.

2. Да се зајакне и прошири до сега постигнатото единство на жените во Македонија. Тоа остварено единство на жени од различни политички гледања, вери и народности низ триполгодишната крвава народно-ослободителна борба, прекалено низ најголеми испитанија је најдрагоценото што македонската жена го спечалила во денешната борба. Тоа единство овозможи на неја до го создаде својот Антифашистички фронт на жените од Македонија, тоа единство остварено помеѓу македонските жени преку заедничката судбина на нивните деца, браќа и другари. на самите нив, допринесе многу за единството на целиот македонски народ. Да се развије и зајакне единството на сите жени во Македонија је најважната нашата задача. Колку и да бил силен нашиот фронт, денес, при многу поразивените условија на борбата и животот воопште, он не може да стане вистински друштвен и политички фактор ако во него не би могле да си го најдат местото и сите онија жени кои до сега стоеле од страна на борбата. Секоја активистка на АФЖ, секоја и последна

членка на АФЖ, треба да ја сване таја основна мисла на нашиот фронт: без друго и веднаш треба да го создадеме единството на сите жени во Македонија без оглед на различни политички гледања, вери и народности, без оглед да ли порано биле србоманки, бугарофилки или гркоманки, единство на сите Македонки-православни и муслиманки, Албанки, Влаинки и Турчинки, сите селанки, работнички, интелектуалки и домаќинки, - сите што се чесни родољубки и сакаат да помогнат на борбата, сите што своите раце не ги закашкале со народната крв. Единството наше не би било полно ако ние не би го создале од Ристовец до Солун и од Места до Дебар. Ние треба да помогнеме на нашите сестри кои што се уште во Бугарија и Грција да го создадат своето единство и да заедно со нас уште поактивно земат участие во ослободувањето и обединувањето на македонската федерална држава во демократ. и федеративна Југославија.

При тоа ќе треба да се ослободиме од тесното, за борба штетното гледање оти која жена до вчера не била со нас, или која жена до вчера може би не вервала во нашата победа, денес не треба и не смееме да ја примиме во нашиот фронт. Тие жени денес сакаат сосема да помагаат на нашата борба и активно да земат участие во изградувањето на нашата држава. Тоа што така стојат работите е знак на силата и победата на нашиот народно-ослободителен покрет и није треба радосно да го поздравиме тој факт. А тие жени кои што до вчера активно учествувале во борбата или дале големи жртви за нашата денешна победа, они треба да бидат најширокоградите и најискрените градители на единството на македонските жени, знаејќи дека што пошироко и поцврсто единство меѓу жените, толку посилен и поплодонсен антифашистички фронт на жените, толку појак и помоћен Народно-ослободителен фронт, толку сигурно полно постигнување и сочувување на придобивките на денешната борба. Они треба искрено да помогнат на сите нови другачки да што побргу и посигурно станат активни и најактивни членки на АФЖ.

Ама истовремено, градејќи го тоа единство меѓу македонските жени, ние ќе се бориме против секаков опит да некои шпекулантки и со темно политичко минало жени внесат смут во нашиот фронт и го разбијат нашето единство. Исто така треба да бидеме будни спрема секакви туѓи на нашиот покрет раз-

бирања, кои што би сакале да се вносат во нашиот фронт. Нашите заколнати душмани, големобугарите и нивните слуги во Македонија, крвниците на Ванчо Михајлов и разни големогрчки и големосрпски агенти, кои што до вчера служеја на германскиот империјализам нема да се откажат од своите пеколни намеренија. Они ќе се борат до крај, дека ним им је туѓа и ја мразат од дното на душата слободата на нбродот, ја мразат слободата и обединета Македонија во демократска и федеративна Југославија. Сите тие наши непријатели, денеска, после пропаѓањето на фашизмот ќе тражат нови заштитници и сојузници, ќе ги менујат формите на борбата ама не ќе престанат да работат против нашиот народно-ослободителен покрет. Затоа македонските жени ќе треба уште посилено одколку до сега да се сплотат околу Антифашистичкиот фронт на жените, во Народно-ослободителниот фронт на Македонија и да го пазат тоа свое единство како зеницата на окото.

А сите оние жени, кои што до вчера биле пасивни гледачи а денес сакаат да работат ќе треба на дело, со истрајна и искрена работа да го спечалат и оправдат местото кое го земат во нашиот фронт. Денес во нашиот фронт идат и некои жени кои што до вчера ни мислеле ни работеле со нас, дури и мислеле лошо за нас. Ние на сите нив им пружаме сестринска рака, оти во нашата држава има работа за сите нејзини ќерки, сти нашата држава треба да стане дом на сите нејзини чеда. Но не за репрезентација и единство по секоја цена им пружаме рака, туку за искрена работа и несебична вярба - за доброто на македонскиот народ.

Остварувајќи го единството помеѓу себе, македонските жени треба да го докрај зајакнат своето единство со останалите жени од Југославија - со сите свои сестри од Србија, Црна Гора, Словенија, Хрватска и Босна. Македонските жени треба да бидат меѓу најпрвите градители на единството и братството на македонскиот народ со останалите народи на Југославија. Сите наши придобивки: нашата војска, нашата држава и сите наши сакања: обединување на целиот македонски народ - ќе бидат едино и само така потполно наши и осигурени, доколку нашето единство со останалите народи на Југославија, со кои заедно денес стигнавме до победоносен крај биде цврсто, силно и неразушиво.

СОВЕТСКАТА ЖЕНА ВО ГОЛЕМАТА ТАТКОВИНСКА ВОЈНА

„Многу советски девојки и жени одаат на фронт за да ги делат со борците на првената армија маките на борбата и радоста на победата.

Еве го писмото на смелата извидничка-доброволец Антонина Кузнина до нејзиниот другар:

„Мили Сапо! Четврта година е веќе како сме се разделиле. Многу убаво се сеќаам за твоето тргнување. Локомотивата профучи, возот замрна, ти ми мафна со капата а јас долго стоеф и гледаф по возот.

Кога почна војната, разбраф оти моето место је таму каде се најдуваш ти во бојот. Многу маки си имаф дури добиф дозвола да стапам во војската како доброволец. Нај-после желанието ми се исполни.

Сега и јас носам војничка капа. Десетина пати одеф во позадината на непријателот и ги извршуваф задачите.

Три пати ме ранија, ама јас продолжив да се борам оти знам дека никој освен нас самите, освен мене, тебе и другите млади луѓе од нашата татковина не ке може да ја одбрани. Така, по бури и дождој, дење и ноќе, провлекувајќи се низ води, трски, шуми и мочури одам со пиштол в рака и ги извршувам задачите.

Имаф едно многу тешко искушение. Ни сама не веруваф оти ке останам жива. На 9 септември ја до-

биф задачата. Ноќе појдов во позадината на противникот. Ползеф, одеф по шуми, понекаде претрчуваф. Беф принудена два дена и две ноќи да престоам во вода. Се пак ја извршив задачата и на 18 септември го предадов извештајот на својата единица. Ама истиот ден паднаф во рапете на агентите од гестапо.

Мали мој, да знаеш што правеа со мене! Месец и пол дена ме мачеа, ме тепаа со прачка, ме врлаа во ладна вода со мраз, во изба ме удира со нозете во мевот, ме шчипеа. Тије дни ја обесија радиотелеграфистката Ваља, осумнаестогодишната Московјанка (не и го знам презимето), што лежеше в затвор заедно со мене. Германците ме водеа до незиниот труп на бесилката и ме тераа со сила да признаам.

На 6 ноември ми јавија оти ке ме обесат и мене. Германските пси наредија да ја извршат казната на денот од 25—годишнината од нашата Велика Револуција. Чув, како решиле тој ден да го соберат сето мирно население, да гледаа кога ке ме бесат. Измачена, слаба, лежеф во избата. Ми беше многу тешко и одвратно: зар сега се се сврши! Ги собрав последните сили—побегнаф. Ролено мое, уште колку имаф да трпам! Скитаф по мразот по шуми, облечена во летни алишта. Насти-

нав и се разболео од плеврит. Фала на Русите, тие ме грибраа, кај нив прележав месец и пол дена. Една декемвријска ноќ прејдов преку фронтот. Ме ранија и долго лежав в болница.

Сега излегов од болница, и пак се вратив на фронт. Овие месеци насобрав доста сила и здравје, и можам да ја продолжам својата работа како извидничка,

Сега седам во бункерот и го пишувам ова писмо. Германците не се далеку од нас. Пред мене, во кутија од козерви стои Јоргован и момини солзи. Тихо е — германците молчат. Пак го прочитаф ова писмо и малку се натажив: родено мое, од кога не сме се ставиле, се сеќаваш ли како ми посеше цвеће? Ама ти не обраћај внимание на овој ред — така е тоа просто спомен. Ке се сврши војната и ние пак ке се састаниме и ке почни нашиот убав живот, Сапо!“

Такви девојки, како што е Кузмина, има кај нас илјади. Тие храбро ја поднесуваат тешката разделба, цврсто уверени во коарни времина, во победата за која што се борат, преносејќи ја својата ведрина, спојот оптимизам на пријателите, другарите, роднините и познатите.

Советската земја огледа Сталинско поколение жени и девојки, безгранично предани на татковината, што ги дочекуваат неколебајќи се сите неволи и ги поднесуваат достоинствено тешкотииите на војната.“

(М. Кришкова: Советската жена во големата татковинска војна)

на жените ги предаваат собраните работи на Народно-ослободилачките одбори. Често пати одборот им нарачује они да ги пренесат собраните работи до најблиската команда. Товарајат на коњ работите и еге ги во командата.

„Што, за еден ден 645 рала чорапи,“ се чуди другарот командантот. Браво другарки, вие ке поставите ударнички“, А они, наведнале глави и срамежливо се смешкаат, дури едната од низ вика:

„Малко смо собрале, мие знаемо това, ама не се може повисе. У српско немашемо паре да купуемо и бесмо голи, у бугарско имашесмо по некоју пару, па немаше што да се купи. И тако смо оголели ептеи. Од голотињу дадосмо, ама од срце га давамо, за наши деца је.“

Другата другарка поослободена малку, со гордос му вика на другарот командантот: „знаеш и ја имам сина у војску, доброволец је и он се беше сое качаци у Чучер и Бањани“.

Одборите работат. Одборите растат. Од Бродец до Бразда, од Бањани до Булачан, по две по три собрани, одат од куќа до куќа, од порта до порта. Народот дава, кој чорапи, кој кошула, кој и едно и друго. Секој сака да допринесе нешто за борбата, да ја убрза слободата и да помогне за коначното истребуење на фашистите.

Жената со својта борба и својата помош докажа дека је свесна оти полната слобода на не зиниот народ, на незините деца и на незините блиски ке дојде само ако сите цврсто соединети во последните решителни моменти удриме на непријателот. Денешната борба е гаранција за утрешниот посрећен живот на сите без разлика во нашата нова татковина, слободна Македонија во рамките на демократска и федеративна Југославија.

Нада Богданова—Икономова

Младинки од цела Македонија готвеве се за II-иот Конгрес на антифашиската македонија -- борбената смотра на целата македонска македонија и големата манифестација на творителните сили на македонскиот народ

НИВНАТА КРВ Е НАШАТА КЛЕТВА!

Во темелите на нашата млада држава — Слободна Македонија во демократска и федеративна Југославија, лежат коските на многу македонски ђерки, што заедно со својте браќа, другари и татковци, без страв влегоја во денешната народно-ослободителна борба.

Меѓу паднатите наши другарки Македонки светат имињата и на нашите мили сестри кои заедно со нас се бореа во Македонија против фашискиот окупатор и си ги оставија коските како залог на неразрушивото братство и единство меѓу македонскиот и српскиот народ.

Целиот македонски народ, сите жени во Македонија се гордеат со своите паднали јунакињи и тие вечно ќе живеат во сите наши срца.

Вера Циривири — Трена, работничка од Прилеп, после геројска борба со надмоќниот непријател, не се предаде жива во неговите раце. Загина во Штип во јули 1944 година.

Мара Јосифовска, работничка од Прилеп, партизанка, геројски загина во мај 1942 год. во Буковската шума-битолско.

Вера Јоциќ, ученичка од Србија, помоћник на политичкиот комесар на батаљон, геројски загина во јуришот на непријателот по време на големата мајска офанзива 1944 г. на Осогово.

Илка Присаѓаноска, работничка од Прилеп, загина на Иланина Бистра—галичко, во јули 1944 година.

Вера Трајкова — Которка, ученичка од Куманово, заменик на политичкиот комесар на чета, загина во јуришот на непријателот во големата мајска офанзива 1944 година на Осогово.

Фетка од Куманово, ученичка, партизанка се удави при преминувањето на Вардар во септембар 1944 година.

Елпиди Карамандида, студентка од Битола, партизанка загина во мај 1942 година во Буковската шума—битолско.

Викторија Поп. Јорданова од Штип, партизанка — ударник, загина есента 1943 година на Карадак.

Нада Коцева Бутникошарева од Велес, партизанка, загина во пештерата кај Фојница — велешко.

Олга Софрониевска — Анка од Кичево, работ., партизанка, загина на Буковик—кичевско, есента 1943 г.

Донка Црвенкоска ученичка од Прилеп, партизанка, загина кај Богомила — во август 1944 година.

Родна Ивева од Велес, партизанка, загина во декември 1942 година кај Фојница — велешко.

Сика од Крушово, партизанка, загина во септември 1944 година при превземањето на Кичево.

Пенка Илиеска од Прилеп, партизанка, загина во јуришот на непријателскиот бункер кај рудникот Витолиште во пролета 1944 година.

Гина од Маврово — селанка, партизанка, загина на Буковик-кичевско есента 1943 година.

Нонча Камишева од Велес, партизанка, загина во декември 1942 година, после долги борби со непријателот во една колиба близо до Велес, не се предаде жива во негојте раце.

Мара Прасева од Кавадарци, партизанка, загина на Бигла планина во април 1944 година.

Маца Овчарова — работничка од Велес, стрелана кај село Рлевци во декември 1942 година.

Галаба Тоцинова од Велес, изнесена од затворот и убиена кај Хајдушка чешма-велешко 1942 година.

Ката Капчевица, домаќинка од Велес, 50 години, загина заедно со двата синој од проба на една адска макина. Беше активен помагач на борбата.

Љуба и Васа Митреви, загинаја од експлозија на адска макина.

Савка од Прилеп, партизанка, загина кај рудникот Витолиште во април 1944 година.

Бека Косоварка, партизанка, загина есента 1943 година на планина Козјак-крушовско.

Боца Богданоска, од Прилеп, загина во Албанија од арнаутските бандити.

Нека е вечна славата на героините паднати за слободата на нашата татковина!

беја решени побргу да загинат од колку да ја остават својата Вера.

На другиот ден во зори, на Осогов, кај врлетното село Саса, борците се разделуваја со својата Вера. Немаше време ни да е закопаат оставија тоа да го сторат селаните. Борбата ги викаше брзо напред — тој ден почна нашата контраофанзива. И не е случајно што таја беше така победна — борците настрвено се фрлаја во неја жадни за освета; и не е случајно што III-иот батаљон се прослави во неја, стана најударниот наш батаљон — неговите борци ги водеше несломивиот дух на Вера и споенот на неја ги крепеше во најтешките тренутци.

Во срцата на своите другари, во срцето на народот од Скопска Црна Гора, кривопаланачко, кумановско и кратовско — на целиот ни народ, на нашата славна Комунистичка Партија Вера живее како народен херој и вечно ќе остане како таква, зошто вистина беше најоден херој.

Во партизанските и народни ора и веселби сјаеше ликот на другата, „малата Вера“, од III-та бригада. Со чудна убос и чуден глас беше надарена таја. И кога ја гледаше човек, кога и гледаше во сјајните црни очи, извиени веѓи, во чудната уста и бели заби, во танката става и танките прсти, кога и се вслушваше во гугуткиниот глас и кога ја видеше како игра оро и како се смеј, неволно му идеше на ум песната:

„На лице-пупка трендафил,
на снага-стројина калина,
на мерак огин разгорен,
седи ли горе земјата,
мине ли луѓа планинска,
збори ли рани-отвора,
пее ли мртви скорива . . .

Вера Трајкова-Которка беше родена за игра и песна, за радос и љубов, но тоа не и пречеше да биде и добар војник. Беше млада, ученичка од VII клас, но беше стар борец. Од неколку години таја учествуваше во младинското движение и во борбата на својот народ.

Родена и израсната во една од најсиромашните кумановски фамилии, таја од најраните години ги осети сите горчини на ропството и сиромаштијата. Таја не усети ни топлината на родителската кџуа, таткои беше голем пијаница и не редко неговите тешки тупаници се стоварувале на убавата глава на малата Вера, на мајкаи, на другите домашни. Како најголемо дете во сиромашка фамилија, како убаво сиромашна девојка, таја имаше видено во краткиот си живот многу униженија и нејзината вродена

благороднос се дополнуваше од тоа горко но богато животни искуство, које и даваше одлично да вникне во душите на своите врсници и врсничк. Штом нарасна за да фати да разбира од политика, таја смело влезе во младешкиот покрет во родниот и град. И стана раководител. Сета страст, сиот полет на младата и душа таја го даде за работа за освестување на македонската младина за борбата за слобода на својот народ.

Никој на прв поглед не би рекол каков челичен карактер и каква борбенос се криеше во таја тиха, кога не пееше и скромна девојка! Но тоа најарно го знајат оние који со неја работеја во младинскиот покрет, оние што ја гледале во сраженијата, во покретот на III-та бригада од Пиротско до Солунско и назад во маји и јуни 1944 год.

Незаборавни се многу моменти од нејзината борба. Не се заборава како во време на најголемиот бугарски фашисти терор во Скопје таја влезе заедно со еден другар натоварена со „техника“ во блокирано Скопје. Задржани од бугарската војска и полиција таја не дозволи да го претресат товарот и со својата храброс и снајделивос ја спасува „техниката“, го спасува и другарот што бил со неја.

Таја станува една од првите партизанки во кумановско, така славно по партизанските му борби. Така таја, прво како санитарка а после како раководител на младината во бригадата, до последниот ден останува борец од првите бојни линии. Тука нејзините најубави својства дојдоја до израз и таја спечали големи симпатии кај своите другари. Секој кој ја познаваше нејзината борбенос, нејзината скромнос, чеснос и пролетерска предаенос на борбата не можеше да не ја цени високо. И ако имаше некој кој да беше малодушен тој би се срамеел да подклекне покрај неја, која со гордо дигната глава сите пречки ги совладуваше, и ако имаше некој кој да го правеше борбата жесток, тој не би можел тоа да биди покрај таја девојка, која во најтешките моменти со својата тиха смеја внесуваше солчева светлина во душите на другарите.

Како сега да ја гледам. Во првите дни на мајската офанзива таја тихо раскажуваше како да се правда: нали, знаете, кај Кратово. нашиот батаљон доста се проредчи . . . Сега сум јас и политички комесар и санитарка и раководител на младината и друго. Има многу работа . .

Ние младината, треба нали да бидеме неуморни, пример . . . Има време за се! Јас стигнувам со сите да прикажувам, да убедувам, да поучувам. Во нашиот батаљон има сила младинци-селанчиња, треба само убаво да им се објаснува целта на борбата и наредбите на штабот. Јас ползувам секој момент да прикажувам со нив . . .

Во мајската сфанзива Вера со своето држење во походот и борбите уште повеќе ја зацврсна вербата што ја имаја во неја другарите, стана љубимка на својот II батаљон.

Во својата работа меѓу младината беше неуморна. Последниот пат се видовме на младинска конференција през еден краток одмор на борците при враќањето од Грција, на Полигонот на Осогов. На уморените борци таја неуморно разправаше за потребата на политичка работа, за значението на II-иот фронт, за значението на нашиот поход, за задачите на младите борци. Конференцијата не се одржа до крај. Немаше леб за војската и младинците требаше да дојдат до близките села.

На другиот ден бугарските фашиски орди се искачија до нашите врвови. На широк фронт нашите ги одбија, ги гонеја по падините на Осогов, скоро се до подножјето му. Преку 100 фашисти платија со главите за дрскоста си.

На еден дел на фронтот Вера ги поведе другарите на јуриш: „На јуруш другари, напред!“ и беја последните зборови. Падна смртно ранета. На другиот ден другарите младинци на чело со политичкиот комесар и ископаја гроб во Лопен, под столетните буки. Тешка жал не давеше кога фрливме мокра земја на младото тело. Но не засрами изразот на убавото и лице, на него немаше ни трошка жал за животот. Ние се сеџавме за предсмртните и саати — ни трошка жал за животот. Кога беше при свес говореше со другарите како ништо да не било, ни оф ни леле — а беше сигурна дека ќе умре. Го закитивме гробот со букови лисја, по тоа Димче, пушкомитролезецот го нарама пушкомитралезот и тргнафме накај останатите другари. Ни предстоеше поход и борби . . .

Многу гробови оставивме зад себе си во овије три години под буките и леските, под боровите и дабовите, покрај езерата и реките ни од Ристовец до Солунско, од Дебар до Петричко и Горно-Џумајско, по за двата гроба на Осогов другарите почесто говорат и споенот на нив живее и буди жажда за освета . .

ДО ЕДНА МАЈКА ВО СЛОВЕНИЈА

Повеке од една година во редовите на нашата Народно-ослободителна војска на Македонија се бори една чета Словенци, кои побегнаја од бившата талијанска фашистка војска и појдоја со нашите партизани да се борат против фашизмот. Во таја борба паднаја 18 другари Словенци. Загинаја во македонската земја, за слободата на македонскиот народ и со својата крв го закалија братството и единството на нашиот народ со милиот, јуначкиот народ на Словенија.

Нека е вечна слава на героите Словенци што паднаја во нашата татковина!

Драга мајко,

Не те познавам ама ти викам мајко, оми ти си мајка на мој другар кој ми беше браќа и може би повеќе од браќа.

Се запознав со него пред 14 месеци, бевме распоредени во иста чета, он како десетар а јас како политички комесар. Иста наша чета беше од Словенци који биле мобилирани за талијанската фашистка војска, ама како верни синови на својот народ, кога чуле да на близу има партизани, решиле една ноќ да по ценајта на својот живот побегнат и да чесно служат на својот народ.

Три ноќа и три дена оделе по планините (шоа беше пред 18 месеци кога партизани немаше по селата и градовите) и бидејќи не можеле да најдат партизани решиле да влезат во едно село, седејќи на оданоста на народот. И не се излагале. Нашле еден овчар кој им се видел поштен. Гладни и изморени не се двоумеле многу и го прашале да ли знае каде има партизани. Он малку се помислил кога видел да не се Македонци, ама нашите човечи бргу се разбирајат и он поверујал на нивните изморени лица и нивните искрени очи. Ги испратил до нас, кај што се собираа уште неколку Словенци и кога беа 18, се формира словеначка чета во која влегов и јас.

Ние често тогај слушавме за јуначките подвизи на нашите другари во Словенија и ние не сакавме со ништо да заостанеме зад нив. Словенците високо го дигаја знамето на слободолубивата Словенија и храбро се шетаја рамо до рамо со Македонците, знаејќи да е секој уштеан фашист, еден чекор напред накај нашата нова Југославија, накај враќање во слободна Словенија. Многу злосторници паднаја во нивните раца а од нас 19 останавме 11 души живи. Нашите другари што гинеја, гинеја славно и словеначката единица на сите единици служеше како пример.

Мајко, твојот син загина. Голема је жервата која ти си ја дала. Ама биди цврста, свесна како и он за какво големо и чесно дело го дал својот млад живот. И што да зборувам кога знам оми нема думи који што би можеле да те уштеат, оми он је крв од твојата крв, неговиот живот беше твој а може би и повеќе од твојот. Ама ние затоа победуваме оми има синови како нашиот Алберт, који што се спремени да го дадат својот живот за делото за које се борат луѓето од како фашистката чума го застираше светот, за делото за које што се седеше и гнетеше по зашворите, за које се пролело крв со реки, за које во оваја борба паднаја најарните синови и ќерки на нашите народи. Тоа дело е нашата света слобода за која ние го даваме и својот живот. Јас сакам жалост да ти го намалам со тоа што ќе ти кажам да Алберт беше најарен меѓу најарните. Ти можеш да се гордеш со синој што си го родила. Ти го знаеш поарно од сите нас, но јас пак сакам да ти кажам каков беше дури беше со нас. Сериозен, ама секогаш гошов за јесни и веселије, нарочно на словеначките, који ги слушавме со радос на секоја наша забава. Беше уредник на нашите четни весници, од десетар стана командир а пред 10 месеца стана член на комунистичката Партија, од које можеш најарно да видиш колку твојот Алберт беше стана добар борец и арен раководител.

Ние сите се сакаме помеѓу себе, ама Алберта осем што го сакавме и го почитавме како по стар браќа. Секогаш си викавме: „Немој да му кажам на Станић“. Баш вчера еден другар се пречкаше нешто со еден друг и вика „кога би бил сега шука Станић!“. Алберт често ни викаше: „Другари, немојте да бидете како деца!“ А тој беше најмлад!

Во борбите секогаш беше прв и својќи без страв на првата линија куќкаше еден по еден од Германците. Секојпат му викавме: „Станић, не пукај својќи, фаќај заклуч“, ама неговата омраза спрема непријателот беше толку голема да секогаш забораваше на опасоста. Викаше: „Требе да ги уништиме злосторниците. Они ни пречат да си живееме среќно во нашите куќи, да се вратиме во Словенија!“

Он падна јуначки, бранејќи ги правата на сите чесни луѓе.

Драга мајко, јас немам мајка а татко ми и браќа ми ги уштеја Германците во Белград. (Јас сум Србинка). Имам сестра и маж, они се партизани и се испратил на непријателот.

Мајко, јас ти се колнам да сите злосторници ќе платат со главите за своите нечовештини а од секоја кайка на крвта од нашите најмили се раѓа слободата на сите наши народи.

Јас многу ќе се радувам ако ми пишеш и ако ми пратиш слика оти вака само те замислувам иста како Алберта. Он ми прикажуваше за тебе, за татка му, за помладиот му брат и ако ми пишете и ми испратите слика, ќе ми сторите голема радос.

После оваја војна не чекајат многу работи, ама ако преживеам се, прв пат кога ќе имам слободно време, ќе дојдам во Словенија да те најдам и да те загрнам како своја мајка.

Мара Гадол

НАШИТЕ РАНЕНИ И БОЛНИ ВОЈНИЦИ

Народно ослободителната борба је во својот разгор. Младите македонски синови и ќерки се фрлајат со ожесточение во последните борби со, омразениот окупатор, да го уништат и ослободат еднаш за секојпат својот патен народ и својата со векови поробена татковина. Легајат они, како орли, не жалејќи ги младите животи, исполнувајќи си го својот возвишен долг. Бестрашно се, борат они, со песни на уста влегуват во борба. Но борбите се тешки. Непријателот је свиреп, жесток. Он осеќавајќи си го блискиот крај, сака да го излије сиот отров. И не се предава. Во жестоките борби нашите борци не отстапуват. И непријателот мора да се повлекује. Не овата свирепост во борбата не може да се срамни со жарта со која се борат борците за слобода на својот народ.

На бојното поле во такви борби остануваат погодени од непријателските куршуми, некои од младите дивови. Ним, со најголема другарска, љубов веднага им се укажува прва помош и се пренесуваат во нашите болници, каде голем број од нашите доктори блејат над низните скапи животи. Животот во болниците е тежок за младите борци, који свикнати на борби, на покрети, на живот, треба за извесно време да бидат одделени од сичко тоа. Но, во нашите болници, јасно се осеќава бодрит дух на народните синови-борци. Ранети во света борба, они се со светло расположение и овај чекајат за здравуење на раните, да би можеле пак да ја продлжат борбата. Та нели уште некои наши градови се во рацете на окупаторот? Нели таму народот со душа ги чека своите ослободители?

Деновите во болниците минат не секаде еднакво. Кај по тешко ранетите другари је најтихо. Ним им е нужна тишина и мир. Нежните другарки, санитарки деноношно се околу нив и со топла сестринска љубов им олеснујат тегобите. Колку многу они значат за болните наши борци који во свирепава борба се отселени со месеци и години од своите домашни, мајки и сестри, од топлината на домашниот каг. Они со својата грижа и нежнос им ги заместуваат.

Кај полесно ранените и кај тије што бргу ќе оздравејат е по друго. Таму се прикажује, дискутује, чете. Не сакаат да губат време и да застапујат. Тије се најнетрпеливите. Меѓу нив многу не уште сосем оздравели саќаат да ги пуштат да се вратат во своите единици, каде нај-

арно се осеќаваат. Ранените во раци или на друзи места, који можат да одат, се на услуга на другите. При посетувањето им они веднага се интересуват за новото. Прашајат за ослободените места и во очите приметно им блеснуе жал што не се таму. Они знајат што е народна радост кога они влегујат и ослободујат села и градови и сакаат да ја осетат. Тоа е награда, најмилата награда за се што давајат.

А ослободениот народ не ги заборава своите ослободители. Нема ден, да покрај тоа што жените и младичките од селата кај што се болниците носат секојдневно млеко и друзи работи за ранените да не пристигне по некој колет и писмо од блиските села или град, за ранените борци. Колку се вежни, колку се топли тије писма до борците. Народот во нив си ја искажува својата безгранична љубов и признателнос на своите синови који не жалејќи се, се борат за слободата.

Тије писма внесујат ведрина во болницата. Очите на ранените светкаат од радост и срцата им тупкајат по живо кога се четат писмата који најчесто се од жените, нимните мајки, сестри, жени. Така едно писмо испратено до ранените во болницата кај Г. Врановци се вели:

„Ние ле ве забораваме наши мили другари, вас што така несобично се борите за наша слобода. Вашите светли ликови ни се стално пред очите и ние се гордееме со вас. Го-

тови сме да дадеме се за вас, да ви помогнеме и да ви докажеме колку многу мислиме на вас и ве сакаме. Ви праќаме . . . . .“ И тука се редат разни работи за јадење одделени од се срце и ситни но нужни мали бакшиши.

Така је и во болницата „Карпуш“ во село Преот, каде нежните грижи и секојдневните подароци толку ги трогнујат борците да и они пишујат писма до жените који не ги забораваат и им ги прават деновите по лесни.

„Пратените подароци ги добивме со радост. Ни е мило што толку мислите за нас. Није ве уверуеме да сме и натакај готови да дајеме се од себе и дури животите да да огреје слободата и над Македонија, за која со векови нашите дедовци и татковци леле крв . . .“

Нашите борци се од народот. Они се борат за народниот идеал. Народот ја цени нимната љубов за слобода, нимната љубов спрема татковината, нивната решенос да се борат. Тој мисли на нив, тој ги чува и тоа се осеќава во нашите болници. И не е чудно што е духот на нашите борци толку ведер и они толку силни.

А македонската жена, и млада и стара нема да прест. не да ги помага и чува своите синови и ќерки, који веќе ја пролејале својата крв за нашата слобода и докрај ќе дава се од себе за нивното сочувуење и оздравуење.

Ленче Иванова

ПИСМО НА ЖЕНИТЕ ОД С. ОТИШТИНО (ВЕЛЕШКО) ДО РАНЕНИТЕ И БОЛНИ ВОЈНИЦИ ВО БОЛНИЦАТА НА 42 ДИВИЗИЈА

Драги Другари

Мије другарките од Женскиот одбор на жените од с. Отиштино, рековме да ве посетиме малку мије знаеме ови илтиме другари болни и ранети кој што жеривујете за нас што крв пролејале за на нашата татковина Македонија на ослободување то ка Национал народ Македонски за животи похубав и среќен и жубава слобода. Другари знајте дека нија нема да ве забораваме, и ќе ве посетиме што можам за вас ќе дадеме што, како што вије ја даваме животиите за нас жеривујете крв лееме така и није за вас ќе жеривујете. Еве сега идете да ве видиме и поздравиме со нашата понуда за вас што сме ги собралме да ве посетиме со многу совети здрав од другарките жените од с. Отиштино до ситки другари и болница и болни и здрави.

Баба Мара зборуе...

Цела Клепа со нетрпение го очекуе денот кога ќе се одржи големиот митинг за сите 24 села. Селанките и селаните се готват да што по часово дојдат на овој свој прв митинг, каде ќе ги видат својте првоборци и каде од нимната уста ќе чујат за големата борба на нашиот народ, за борбеното браство меѓу сите Југословенски народи, каде ќе научат за нашата нова држава, и каде ќе чујат за Љубимата Црвена армија.

Дојде и чеканиот ден. Големи групи од селанки и селани почнаја да пријдуваат од сите страни. Троа по троа селото се преполнуе од народ. Дожливото време не може да го смали празничниот изглед на селото Фојница, које е искитено со паролите и транспаренти.

Околу 8 сатот сабајле, целото пространство пред Месната Команда е преполнато со народ. Појкетото се жени. Носат транспаренти и знамиња. На еден од нив се чете: „Ние, жените од село Ораовец, предано ќе работиме за нашата Н. О. Војска“, на друг „Жени, другарски, смело да чекориме во иднината, на ние не чекат вистинска слобода и равноправност!“ и натака „Нека збериме што појке храна, што појке чорапи и кошули, за да ја нахраниме и облечиме нашата војска“. Над заталасаното море од жени вират уште многу транспаренти.

Појкетото жени се боси, времето е дожливо и кално. Тие се овде собрани од 24 села и по некоја од нив патувале 3-4 сата да дојдат на својот митинг.

Гледаш на таја слика пред тебе, и наеднаш помислуеш на старата македонска жена-на жената роб. И каква разлика! Рушејки ги сите робски прегради нашата жена, во цврста заедница со другите жени на Југославија, знае зашто се бори и свесна е за своето место во слободниот живот.

Набргу митингот почнуе. Прво зборуе, стариот Илинденец — Памко Брашнаров подпредседател на Президиумот на АСНОМ.

Фториот говорник е Методи Андонов — Ченто, председателот на АСНОМ.

И ете, на бината се појавуе, облечена во црно и забрадена во црна шамија, старата баба Мара Крстева од Подлес. Уште не почната да зборуе, жените, целиот народ одушевено и плескат. . . Мара Крстева има 65 години. Та кој не ја познава!

Колку пати праќала храна на нашите борци, организирила по селата збирање на помош за лаштата војска; колку пати подгрбаена и полека одејки, пренесуела многу важни писма, пробивајќи се низ заседи и стражи!

и немојам, немој народе, оти воа е за нас... за нашите деца; немој некој да каже дека воа нема да биде... воа ќе биде... Македонија ќе биде“...

Навистина, просто, народски, збо-

Малку возбудена што истапуе пред толку народ, почнуе да говори на својот велешки говор со малку треперив но јак глас. „Браќа и сестри мои... деца мои мили... Еве јас сум наполнила 65 години и воа чудо до денеска не сум видела. Солзи ми навират од радос, на мојте стари очи, кога гледам како нашите синови и ћерки ја ослободуваат нашата поробена Македонија...“

Слушајте народе, сега си добиваме држава, убава слободна држава... Со другите народи на Југославија ние ќе бидеме навистина слободни. И треба сите да се радваме оти на челото ни стои нашиот љубим водач Тито. Тој до сега не водел низ толку маки и сега ќе не води и во слободата“.

Ја слушаме таја стара подбрадена жена како со стегната рака, ги излива својте мисли, својте искреени чувства, и на сите нас ни се стегат срцата од радос, како да ги слушаме нашите мајки како да го слушаме пелиот народ.

Баба Мара продолжуе: „Но слушајте народе... борбата уште не е свршена. Уште во нашата земја има Германци. Ним треба да ги истераме и уништиме. Зато секој треба да си ги пушти својте деца во нашата војска, а пак ние жените и старите треба да бериме храна и облеко за нашите деца, кој се бијат на фронтот. Немој некој да каже оти нејам

руе баба Мара, но трики ти врват низ снагата кога е слушаш.

Слушајки е баба Мара пред сите ни излегуе сликата на јуначките македонски жени уште од Илинденската епонеја, и наеднаш помислуеме на геројската храброс и пожртвованос на многу наши другарки, кои наднаја во оваја ослободителта војна, помислуеме на безпримерните јунаштва на жените од Србија и од Босна, од Црна Гора и Хрватска и од другите земљи и краишта на Југославија. Баба Мара, тоа е олицетворение на борбената и освестената Македонка, равноправната грѓанка на демократска и федеративна Југославија.

Одушевено акламирана, завршуе баба Мара поздравуејќи го народот со стегната тупаница.

След неја говорат уште две говорници, жени. Едната од нив е Брана Перовић, член на секретаријатот на У.С.А.О.Ј. Зборувајќи от името на српскиот народ подвлекуе, да заедничката борба, против заедничкиот непријател, го изгради и го зацврсна братството меѓу македонскиот и српскиот народ, меѓу сите народи на Југославија.

Митингот се привршује и ние се разотидуеме длабоко импресионани од ова голема манифестација, од говорот на баба Мара.

Разбудената македонска жена, допрва ќе ги развива своите способности.

Илија Топаловски

МАКЕДОНСКАТА МУСЛИМАНКА СЕ РАЗБУДУЕ

Едната половина од нашиот народ — жените, која што до вчера беше оставена на страна без да има право да си ја решава својата судбина и судбината на своите деца, со својот голем удел во денешната праведна борба си го извојува заслуженото место. Новата држава е држава на сите. Во неја жената е равноправен член. И муслиманката, што беше до скоро најобезправната и најизмачената ги има денеска сите права на слободна граѓанка во слободна Македонија во рамките на демократска и федеративна Југославија.

Тешките услови под кои живееше муслиманката не и даваа можност да ги отвори очите и да чекори напред, но си остануваше во темница, незнание и ропство. Во своето двојно ропство таја си остануваше во времето на гнетенето на народите далеку од секаво надворешно влијание. Вратите на школите беја затворени за неја за да и останат затворени и очите и за да продолжи да гледа низ решетките на нивните со високи ѕидови оградени куќи. Таја не требаше многу да знае, оти колку појке знае, појке ќе тражи, ќе ги брани своите права а тоа значеше ќе се бори против ропството. Затоа поробителот од една страна пропагираше да нечини женските и машките деца да учат заедно, а од друга страна не отвараше чисто женски школи, што ќе можеја муслиманките да одат и да се учат.

Денеска муслиманката во Македонија што гледа? Сите нејни сестри — другарки од цела Југославија се борат рамо до рамо со своите браќа — другари, за да го уништат непријателот и да си извојуваат побав и посмислен живот за својот народ и за себе. Таја гледа оти муслиманката во Босна и Херцеговина е станала и се бори за да ја помогне денешната народно-ослободителна борба, што носи слобода, правда и поарен живот.

Безбројни се примери на геројства на нашите сестри од Босна и Херцеговина што во оваја борба ги покажаја. Пред зверските налети на германските фашисти и нивните усташки слуги, за кои немаше ништо свето и човешко, босанската и херцеговската муслиманка го остави фередето и заедно со своите браќа, татковци и друга и, нарами пуша и појде да ги брани своите огништа. Околу Мостар, Бихаќ, Тузла, Бијељина, Гламоч, Цазин, Ливно и другите места по Босна и Херцеговина масово учествуваат жените муслиманки во народно-ослободителна

борба. Кој не е слушал за младинката Рафа од мостарскиот батаљон на рамската бригада. Таа јуначка муслиманка, која има само 17 години, е поминала низ огинот на IV-та и V-та непријателска офанзива, е јуришала со својот баталјон на бункери, се борела кај Невесине и Прозор. А Рафа е една од стотини и илјади муслимански жени кои денес се борат по нашите славни бригади и дивизии низ Босна и Херцеговина. Ни постарите муслиманки не заостануваат во своето учество во борбата. Една була во Ливно, по време на еден ненадеен напад на градот од страна на непријателот го сокрива еден ранен партизан во својата куќа и след нападот самата го изнесуе надвор од градот. А старата мајка на Осман Карабеговиќ, порано политичкиот комесар на еден наш корпус, на која сите деца се во партизани, и самата излегна во шума велејќи: „Сите деца ми се во шумата, што ќе праам јас во куќата? И јаз ќе излезам да се борам!“

И што прави муслиманската жена кај нас денеска? Таа се разбудува од својот долг сон, се овестува, се радува на храброста и на големите подвизи на жените борци од Македонија, Босна, Србија и др. и почнува да се интересува за борбите, за војската, за помошта на војската па дури и за народната влас. И ете таја се појке и појке помага на народната војска, на која најмногу и е дојжна за слобода на својот народ. И во своето големо желание да направат нешто за нашата војска, тије од куќа на куќа собираат вол-

на, ја преработуваат, плетат чорапи, параквици и друго.

Помошта нивна се огледа и у друго. Кога во нивното село дојде војска тије месат леб за неја. Големiot интерес и желание за помош на војската покажаја жените муслиманки во село Г. Врановци, каде се најдува болница за ранените и болни борци од народно-ослободителната војска. Во селото има и одбор на Антифашискиот фронт на жените, во кој влегуваат 7 жени. Секој ден рано по патот кон болницата се точи колопа од жени носејќи в рапи котлиња со млеко, кошничкиња со јаболка, ореи и костења, јајца и друго. Така тије ја искажуваат својата љубов спрема тије што ја лејат својата крв за слободата и поарен живот.

На ослободената територија муслиманската жена имаше можност да види какви придобивки и носи новата држава и слободниот живот. Таму незината свест се издига, таја не само со радос помага со месење, плетење, шиене за болните, но таја веќе се интересува и за друштвениот живот и веќе ја гледаме и како членка во одборите на Антифашискиот фронт на жените.

И бидејќи осазнаена, таја сака да се изедначи во работата и со другите другарки, и се стреми да ја покаже таја своја солидарност и со тоа да допринесе за подлолното ослободување на Македонија, за уништење на општиот враг — фашизмот, нејголемиот непријател на жената.

Кефсер Шукри

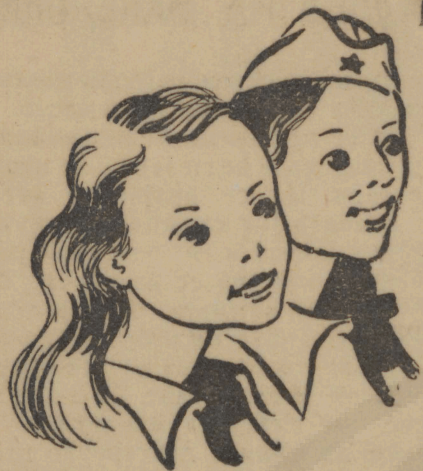
„МАКЕДОНСКИ МАЈКИ, ЖЕНИ И СЕСТРИ

Во оваја величанствена борба и вне го дадовте својот дел. Во слободата на македонскиот народ вие ќе си ја спечалите и сопствената слобода. Во утрешна слободна Македонија вие ќе бидете нејзини слободни и равноправни строители.

Учествувајте уште по масовно во народно ослободителната борба. Мобилизирајте ги сите своји другарки за борба на фронт и работа во тилот. Борците на фронтот имаат нужда од вашата поткрепа. Слободата на вашиот народ има нужда од вашата помош. Изградувањето на новата држава не може да се замисли без вашето равноправно учество. Прегнете ги сите сили за поскоро да ги оствариме принципите провозгласени од првото македонско Народно Собрание.“

МАНИФЕСТОТ НА ПРВОТО ЗАСЕДАНИЕ НА АНТИФАШИ-
СКОТО СОБРАНИЕ НА НАРОДНОТО ОСЛОБОДУЕЊЕ
НА МАКЕДОНИЈА — 2 АВГУСТ 1944

НОВАТА УЧИЛИШНА ГОДИНА ВО СЛОБОДНА МАКЕДОНИЈА

Во ослободените краишта на нашата татковина Македонија животот е нормализиран, училиштата веќе работат во многу околии, како крушовска, прилепска, велешка, кавадарска и други. Новата училишна година почна, нашата младина се збира во своите народни училишта, каде се учи и воспитува да и служи на народното дело.

Вратите на светиот училиштен дом беа долги години недостапни за нашата младина. Поробителите систематски пречеја на нашите деца да дојоат до сазнание, до наука, писменос и просвета, тие сакаја да ги држат во незнание и темаица за да можат по лесно да ги гнетат и използуваат. Денеска, тије се широко отворени за неја. Гледајќи ги насмајаните детски лица што со љубов трчајат денеска кон новото училиште, јасно го забележуваме нивното големо желание за просвета. Тие одат весели во народното македонско училиште, со голем интерес и со светнати очи ги слушајат своите учители и ги голтајат нивните заорови.

За да ги задоволи желанијата на нашиот народ, нашето ново училиште се поставува на демократски начала. Тоа ќе биде извор на просвета и култура како за младите што се гаранција за утрешниот срећен живот, така и за општото културно изградување на нашиот народ. Тоа веќе не служи на туѓи интереси, преку него не се шират веќе туѓи пропаганди, това е патоводител на здравата национална и општодржавна политика. И како такво македонското училиште ќе ги собере сите млади без разлика на пол, вера и народнос. Жената која што до вчера во голем процент беше непросветена, денеска ќе има возможноста да се просвети. Училиштето со своето правилно културно, просветно и васпитно влијание ќе ја ослободи жената од подчиноеноста

и ќе ја издигне на оноа место које си го заслужуе како рамноправна членка на слободна Македонија во демократска федеративна Југославија. Младината ќе се здружи, ќе се соедини поцврсуо и ќе ги избрише сите разликија, воспитува во братски дух на љубов и соработување. Преродена и обогатена со знаење, нашата младина ќе го изврши големото препородување на нашата млада држава, за да може да ги достигне големите прогресивни и културни држави, за да нема ниеден неписмен човек, за да се издигни секој член на висок културен ниво.

Новото училиште е дом за сите друштвени слоеви. За да може да дај светлина на сите синој и керки на Македонија, без разлика на возраст, тоа ќе устрој аналфabetски курсој, за да се премахни неписменоста што је во широките маси многу голема. Во тие курсеј неписмените ќе се научат не само да читаат и да пишуваат, ами ќе се издигнат политички и запознаат со народната борба. Тие курсеј ќе бидат спојка меѓу стари и млади, ќе ги зближат старите и младите и идеалите на младите ќе станат општонародни идеали за братски и слободен живот на сите иароди во новата татковина, демократска и федеративна Југославија. При организиранјето на тие курсеј многу голема помош можат да дадат жените, да не останат ни една жена стара или млада надвор од ниф. Да се угледаме на жените во Далмација што со голем интерес ги посетуваат курсејте и полагаат големи грижи да научат што побргу да пишуваат. Нивните први писма се изпратени до синојте и внуците, борци во народно-ослободителната војска. Исполнени со голема радос од постигнатите успеси тие ги пишуват со негешти потези иминјата на големите наши водачи Сталин и Тито.

Македонската мајка најарно ја осекја разликата меѓу двете училишта, старото и нашето ново македонско училиште. Таја најарно знае што значи народно училиште, каде нејзините деца се учат за прв пат на мајчин македонски јазик. Таја успеја со своето правилно патриотско воспитание да ги запази децата од тугји влијанија и денеска со најголема жар и радос ги испракја своите деца во новото македонско училиште. Таја нема да позволи ниедно дете да остане над-

вор од училиштето, оти знае дека тоа му дава освен знанија и дух на братство, љубов и единство. Нема мајка во Македонија која што не ќе помогне на новото училиште, полагајќи грижи сите деца да дојдат во тој извор на народната просвета, интересувајќи се за нивната работа и соработувајќи со учители и уч телки.

Нашите училишта денеска при нивното отворање с екјаваат многу тешкотии. Борејќи се со сите тие тешкотии, училиштето бара помош и подкрепа од целиот народ, од тие на кои што им лежи на срце доброто на нашите деца. Нужно е сите ние да ги впрегнеме силите за да создадеме условија за работа на нашето ново училиште, да ги отклониме тешкотиите или да ги намалиме. Нашата држава е млада, непријателот направи многу штети, поруши згради, изгоре училишта, униш.и училишни мебели. За да се олекне работата на учителите и да се даде возвожнос на децата да можат редовно да ги посетуваат училиштата, знаејќи ја големата нивна важнос и потреба, требе секој да направи нешто, најмалку да даде столче на детето ако нема такво или да се постара за дрва за да не мрзнат децата през зимата Секој родител нека си вложи дел за да врви училишната работа колку е возвожно по нормално, децата да не губат, а Македонија да ги постигне поставените си задачи за просветно и културно издиганје на својот народ.

Да земеме пример од жените на братската ни Словенија, који што го помагајат благородното надпреварување помеѓу селата, које село ќе прати повеќе деца на училиште и ќе им создаде нужните условија за редовно посетување и работење. Ние треба да го направиме истото, да помогнеме на нашите учители, на нашите деца, да се надпреваруваме со жените од сите народи на Југославија, да не изостанеме зад нив во готовноста, борбеноста и љубовта спрема новата татковина демократска и федеративна Југославија.

Само така високо поставената задача на нашето училиште ќе се исполни и тоа ќе биде вистински извор на просвета, култура и прогрес, патоводител кон братска солидарнос македонскиот народ со останалите народи на Југославија и градител на нови, здрави и творчески поколенија. проф. Нада Ачкоска

СЕ БЛИЖИ II-ИОТ КОНГРЕС НА АНТИФАШИСКАТА МЛАДИНА НА МАКЕДОНИЈА

На прагот е денот кога ќе се одржи II-иот Конгрес на антифашишката младина на Македонија!

II-иот Конгрес на антифашишката младина на Македонија, не дојде како случајнос, ами тој голем историски ден е резултат на тригодишни крвави борби на македонскиот народ, во кој што голем дел земаше македонската младина.

Главниот одбор на Народно-ослободителниот младински сојуз на Македонија (НОМСМ) го свикува II-иот Конгрес кој што ќе се одржи во Скопје. Македонската младина ќе го одржи својот II Конгрес во деновите на големите победи на нашиот народ, во деновите на изградувањето на новата македонска држава во демократска и федеративна Југославија, во деновите на коначната пропаст на Хитлеровиот „нов ред“.

I-иот Конгрес на антифашишката младина на Македонија, дојде после 14-месечна борба што ја водеше нашиот народ. Он ја покажа сета величина на нашата борба, они ја покажа големината на задачите кои се исправија пред нас. Он ни даде широки перспективи за извршување на тие огромни задачи, он ни даде полет за што пожестокото удрување на фашизмот, он ни даде можност за соединување на сета антифашишка младина во Македонија и Југославија, он не повика да влеземе масово во Народно-ослободителната војска, он не повика на освета над зверскиот фашизам, он не повика на изградување на новата држава — слободна Македонија во демократска и федеративна Југославија. Он ја повика и женската младина да се бори рамо до рамо со својте другари. Македонската младина не остана назад. Таја под дош од куршуми голорак а јуришаше на бункери. Нека ни служи за пример младинката Фана Јованчевска која се фаќаше гуша за гуша во борба со Германците. Не е редок случај каде женската младина достоинствено ја вршеше должност на курир. Нека ни служи за пример Анѓа од Радња што слегуваше во деновите на најцрната реакција в град и спроведуваше партизани. Нашата младина и политички не изостава. Чести се случаите каде нашите младинки вршат должност на помошници на политички комесари на дивизија, бригада, на политички комесари на батаљони, чети ит.п. Не е редок случај каде нашата младинка зима одговорно место во тилот.

Од I-иот Конгрес до сега мина

скоро една година и денес стоиме пред II-иот Конгрес кој ќе биде смотра за извршување на поставените задачи. II-иот Конгрес ќе биде општа младинска манифестација каде ќе ја искаже радоста за остварувањето на своите идеали.

Неко до II-иот Конгрес, се што е способно, со пушка во рака влезе во редовите на својата војска. Жени, мајки, сестри, пратете ги вашите другари, синови, браќа и бидете горди со нив што ќе учествуваат во извршувањето на вечниот идеал на нашиот народ! Нека до II-иот Конгрес го изградиме единството меѓу македонската, шиптарската, муслиманската и влашката младина. Да ги направиме сите сили, за да излезиме на II-иот Конгрес со видни резултати за изградување на новата држава. Нека женската младина организира до II-иот Конгрес што повеќе санитарски курсеви, во кои треба масово да се пријавуеме. Да организираме што поголем број те-

лефонски курсеви, каде иеженската младина ќе земе прво место.

Да се пријавиме за автомобилски курсеви каде ќе ги замениме нашите другари. Да се пријавиме масово за саобраќајна служба. Да организираме шивачки и плетачки работилници, каде ќе се изработат сите потреби за војската. Да организираме што поголеми работни единици, што ќе го градат това што го поруши и попали непријателот. До II-иот Конгрес, ие женската младина, да ги замениме нашите другари во тилот, за да можат да ги пополнат редовите во нашата војска. Нека затоа ни служат за пример младинките од другите југословенски народи. Нека ни служат за пример младинките од Советскиот Сојуз, каде на полно ги заменуваат другарите во работата.

Да живее II-иот Конгрес на антифашишката младина на Македонија.

Васка Дуганова

ЦРВЕН КРС НА ФЕДЕРАТИВНА ЈУГОСЛАВИЈА

Црвениот Крс како организација во миналото беше само една неактивна установа, оти на нејзиното чело стојеја ненародни луѓе, што не ги гледаја нуждите на народот, туку гледаја таја да им служи за нивните лични интереси.

Во денешната наша демократска и федеративна Југославија, Црвениот Крс се разликува по своите цели и задачи од тој порано. Тој е сега една народна организација, што служи за издигнувањето и обновата на нашата татковина и неговата помош ќе го отфрли недоверието што го има народот према Црвениот Крс.

Задачите на вистинскиот народен Црвен Крс се во денешно време, да соработува со организираната веќе санитарна служба на НОВ, да и помогнува во пренесувањето на ранетите, да организира приредби за да им го улесни животот во болницата; да им помага во кореспонденцијата меѓу нив и домашните и друго.

Црвениот Крс има за долг да се грижи и да дава брза помош на цивилното население; да приготви и создаде условија за формирање, воденаш после свршување на војната, на разни домови за сирачиња од војната, за цивилни и војни болници, домови за онеспособени од војната, да извршува и други разни задачи што влегуваат во неговиот домен.

Исто така тој има за задача и да се грижи за здравственото положе-

ние, да отвори амбуланти, да организира здравствени курсеви за населението и да биди во тесна врска со Народно-ослободителните одбори.

Младата организација на Црвениот Крс треба да се развие сега пред крајот на војната за да може да одговори на сите задачи што и се поставени.

Сити овие задачи на Црвениот Крс да можат да се исполнат, он треба да биде организиран во специјални одбори областни, околински и месни. Во организирањето на тие одбори треба да земи најголем удел АФЖ, како масовна женска организација, што ги собра сите жени во народно ослободителниот покрет. Антифашискиот фронт на жените на Македонија не само ќе помогне во формирањето на одборите, ами и активно ќе учествува во самата работа на Црвениот Крс.

Црвениот Крс на федеративна Југославија веќе формиран и работи. Сега се формираат и организации во федералните единици. Кај нас во Македонија се пристапува на организирањето на одбори од Црвениот крс. Ќе треба целиот народ да земи жив удел во таја народна организација, успехот на која што зависи до самите нас.

Важноста на учествувањето на жената во организирањето и работењето на Црвениот Крс е голема, оти таја најарно ги разбира нуждите на својте деца, на сираците, на бездомните.

САКАМЕ

за знаеме...

Што е федеративна Југославија?

Федерација како државен појам означува сојуз на две, три и повеќе држави, во која што секоја една од државите има своја политичка економска и културна самосталност. Секоја од тие си има национален парламент (за Македонија сега е Антифашиското собрание на народното ослободување на Македонија), своје правителство, го развива своето стопанство и својата национална култура. Преку својот парламент самостално ги решава своите оделни прашања. За работите кои што се општи на сите народи (на секоја федерална единица) за одбрана на интересите на целата заедница (федеративната држава) се создават заеднички тела, во кои што секој народ има свои избрани народни претставители.

Во демократска и федеративна Југославија има еден претседател-Иван Рибар, и уште пет подпретседатели на Антифашиското веќе на народното ослободување на Југославија на заедничкото народно собрание. Исто така постојат и заедничко правителство-народна влада. Во Југославија временото правителство е представено од Националниот комитет на народното ослободување на Југославија. Националниот комитет-народната влада го именува Антифашиското веќе на народното ослободување на Југославија и е составен од еден претседател-Маршалот на Југославија Јосип Броз-Тито и известен број повереници од сите народи на Југославија, и тука е на полно приложен принципот на равноправност.

Федерацијата, значи, е таква државно-правна формација, која што се изградува на принципот на равноправноста и во неја се осигурени и поштувани сите права и оделни интереси на секој народ. Секој одделен народ, има ползи од општата држава, како од една голема и силна заедница. Покрај тоа таја се создава само со доброволното согласување на народите и е најарно државно уредување за земји во кои што живејат повеќе мали народи, како што е во нашата татковина нова Југославија.

Кај нас, во Југославија, народите дојдоа до здружување во една држава во процесот на тригодишната

крвава борба против фашиските окупатори. Нашиот врховен командант и водач Јосип Броз-Тито ја сврза борбата против фашиската окупација со разрешувањето на еден голем внатрешен проблем на старата Југославија, националното ослободување на Хрватите, Словенците, Црногорците и Македонците, кои што порано, во старата Југославија, беја национално потиснати. Тоа ги вовлече во народно ослободителното движење сите народи на Југославија и даде огромен тласок на борбата.

Во огинот на денешната народно-ослободителна борба изгореја и последните остатоци на недоверие спрема братскиот српски народ, кое што постоеше кај некои луѓе во Македонија, оти српскиот народ покажа во оваја борба дека нема ништо општо со големосрпството. Ѓаш во борбата против големосрпската хегемонија, чији претставител беше Дража Михајловиќ, српскиот народ даде најповеќе жртви.

Народите победија туѓиот поробувач-окупатор, го отфрлија внатрешниот враг и победосно стигнаа до свикувањето на втората скупштина на Антифашиското веќе на народното ослободување на Југославија (АВНОЈ), која што им даде полно право на самоопределба за одделување и присаединување кон нова Југославија. Сите народи на Југославија го посакаја второто.

Заедно со создавањето на своите национални држави, југословенските народи се соединија помеѓу си во една општа фамилија нова демократска и федеративна Југославија. Тие си го направиа тоа бидејќи знајат дека само така ќе ја очуват

Певачки хор, организиран од АФЖ во едно село на Козјак, кумановско, кој зеде учество на митингот во манастирот св. Пр. Пчињски:

извојуваната слобода и дека така најарно ќе можат да си помогнат за побрзото излекување на раните нанесени од окупаторите за издигнување на стопанството и културата-за изградување на нов, слободен, вистински човечки и среќен живот.

Поздравот на другарката Мара Нацева на првото заседание на Антифашиското собрание на народното ослободување на Македонија од името на Антифашискиот фронт на жените во Македонија:

„Драги другари и другарки,

Во името на македонските жени и мајки-родољубки, сакам да ви кажам, дека денешниот ден е голем празник за нас, македонските жени. Ние денес не само се радуеме, ами се и гордееме, што со своите дела, со својот удел во народно-ослободителната борба допринесовме за свикувањето на Антифашиското собрание на народното ослободување на Македонија (АСНОМ). АСНОМ за нас, покрај другото значи гаранција дека во македонската држава се укинува вечната неправда спрема македонската жена, оти во неговата основа влегува нашата равноправност со останалите граѓани, со нашите татковци, другари и браќа.

Затоа, денешниот ден ќе ни даде уште повеќе полет. Тој е ден, на кој што македонските жени се заветуваат дека од Антифашискиот фронт на жените ќе изградат моќен покрет во кој ќе се зберат сите родољубиви жени и мајки.

Организираны во АФЖ деноноќно ќе работат во помоќ на Народно-ослободителниот фронт, на нашата ј у н а ч к а Народно-ослободителна војска, за незиното разраснување во дивизии и корпуси. Исто така и македонските жени нема да жалаат сили и животи за градењето и за цврстувањето на нашата драга, прва слободна македонска држава. Бидете сигурни, другари и другарки делегати, дека ние, македонските жени, ќе знаеме уште поздраво да се бориме за урнувањето на окупаторското ropство. Бидете сигурни дека македонските жени се здрав државотворен елемент и дека сегде и секога ќе бидат во ваша подкрепа.

Да живее слободна Македонија во демократска и федеративна Југославија!

Да живее Антифашиското собрание на народното ослободување на Македонија!

ХРОНИКА

На 6 октомври т. г. е избран во Св. Николе местен одбор на Антифашискиот фронт на жените во Македонија (АФЖ), во кој што влегуват: претседателка Лилјана Гавриловска, подпретседателка Даница Петрова, секретарка Зора Данева, благајница Менка Алексиева и како членки: Руса Тимчева, Даца Борисова, и Павлина Такева.

Уделот на жената во борбата, во организирањето на народно-демократската влас и во друштвениот живот во Св. Николе е многу голем и нивната работа даде веќе добри резултати. Така на пример одборот собра за неколку дена за болницата 19,150 лева, 26 перници, 131 рало чорапи, кошули, гаки, 2 јамболии еден Ѓилим, нараквици, кујнски работи, и сто килограма волна која веќе се работи.

Во Кратово е избран местен одбор на АФЖ од 11 членки. Покрај другот одборот собрал 7.140 лева, 30 рала чорапи, крпи, 5 пуловера нараквици и друго како 60 килограма волна.

Во село Добрево је избран одбор на АФЖ каде влегуват 5 членки. Во многу села во кратовско жените изработуваат топли зимски алишта за војската.

Во Скопска Црна Гора во селата: Радишани, Љубанци, Љуботен, Раптак, Кучевиште, Побожје, Бродец, Бразда, Мирковци, Горњани, Глуво, Бањани и Чучер се одржани конференции на жените, посетени масово од селанките. На конференциите беја избрани одбори на Антифашискиот фронт на жените (АФЖ). Жените от село Љубанци воеднаш собраа 120 чифта чорапи, 32 крпи и неколку десетини кила волна. Жените от другите села исто така собраа многу волна што се преди колективно за нуждите на Народно ослободителната војска. Во селата Сопиште, Добри Дол, Сушица, Варвара и Ракотинци, меѓу Велес и Скопие, исто така се формираа одбори на АФЖ. Во градот Скопје е образуван одбор на АФЖ каде влегуваат 11 жени.

Во Москва пред извесно време се одржа Антифашишки митинг на жените каде говореше од името на југословенските жени Даворјанка Пауновиќ.

Во најскоро време ќе се одржи конгрес на жените антифашиски во

Албанија каде пристигнала делегација от Централниот Одбор на АФЖ од Југославија.

Во најскоро време ќе се одржи конгрес на АФЖ за Хрватска. Поканети се делегатки от Англија, Америка, Советскиот Сојуз и от сите земји на Југославија.

На мајката Цицковиќ, во Никшиќ и стрелаа во истиот сат трите деца, три благородни синови, три мајчини надежи. Групи жени забрадени во црно одеа во куќата на невините жртви, а на парастосот, по некоја посмела стануваше и во своето тажене го искажуваше сето тоа што и тежеше на срце. Шпионите ги запишаа сите што одеа на тие парастости, на тие чудни демонстрации на жените и власта забрани такви парастоси.

На првата национална конференција на америчките Хрватки во Питсбург е донесена ова резолуција:

Да се зближат и обединат сите амерички Хрватки, и да дадат помош што по бргу да се извојува победата и да се успостави траен и праведен мир;

да работат со сите сили за создавање на народното единство нарочно за соработување со нашите демократски србски, словеначки и други словенскоамерички сестри за помагање на нашата татковина во решителната борба против Хитлерова Германија и за поткрепување на решенијата во Техеран:

Да се организуваат сите амерички Хрватки за собирање помош за на нашиот народ и да се испрати шо по бргу таја помош на тие шо ја леат крвта во нерамната борба за ослободување од фашискиот јарем.

Тие им нарачаја на својте сестри жените от Југославија: Вашето јунаштво не натера да се собериме и да решиме на кој начин најарно да ви помогниме. Ние збириме за вас помош и водиме кампања. Америка да ви помогни морално и материјално. Се гордејме со Тито и другите водачи на Народно - ослободителното движение.

Во едно надпреварување за собирање помош на Народно - ослободителна војска жените во источен Срем собраа меѓу другото: 282 машки кошули, 1.181 рало чорапи, 1.789 метра платно, 3.524 метра завоји, 1446 крпи, 229 килограма волна, 1773 килограма шеќер, 1877 килограма пекмез, 18621 јајце, 7972 ки-

логограма брашно, 424 килограма мас

Во Срем је спроведена кампања шо побргу да се исткаи платно отплетениот памук. За малку време жените исткаја преку 4.000 метра платно Во едно село, каде работеја и дење и ноќе на смена, жените исткаја 372 метра платно. Една жена успеала да исткаи за 5 сати 6 метра платно. Тие не престанаја да ткајат и тогај кога тенкојте се запатија кон нивното село. Младинките стражареа, а скривалиштатт беја приготвени.

Во една работилница за долни алишта во Беране (Црна Гора) жените и девојките изработува секој ден по 270 парчања. Во иста таква работилница во Андреевица жените за неколку дена сошија долни алишта од падобрани за својте браћа Срби, борците од Втората пролетерска, а во Колашин во една работилница една другарка изработува дневно 25 парчина долни алишта.

Марија Вегрин работничка од „Нашичка“ има четворица синови борци. На конференцијата на АФЖ во Мославина, им рече на жените ова мајка-херој: „Ги молам сите мајки да ги пракјат своите синови во ова чесна и света борба. Па ако има потреба, и ние старите ќе грабниме оружје и ќе го продолжиме тоа зашто се бореја и се борат нашите синови“.

Во првиот транспорт за без аштините деца од Хрватска за Италија беја: без родители 195 деца, без татко 207, без мајка 49. Усташите изклаа 242 татковци, 46 мајки. Во борбата загинаа 51 татковци и 5 мајки. Од тифус умреа 45 татковци и 81 мајка.

13 села под Камешница во Далмација изгореа. Гореа живи луѓе во куќите. Две илјади закрани и изгорени селани—појћето жени и деца. Ноќта пред колењето во Криводол пијаните Германци ги тупкаа децата на колена и ги присилуваа да пеат. Тригодишното дете шо беше на колелото на пијаниот германец чудно го гледаше неговиот „кукасти крс на градите и пееше: Друже Тито, темјануго бела, те поздравува младината цела.“ Утрината малиот пионер бегаше пред митраљескиот рафал. Бегаше слабото дете мафтајки ги рачината и викаше: „Јас ништо лошо не напраив“.

Пртежите ги изработил Цицо Павловиќ

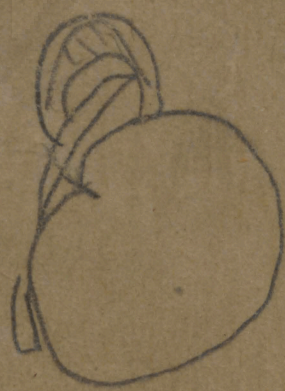

„Македонка“ је лист на сите жени во Македонија. Во него треба да соработуват селанки и работнички, и интелектуалки и домаќинки, сите членки на Антифашискиот фронт на жените од Македонија.

Нека за вториот и сите идни бројеви на „МАКЕДОНКА“ пристигнат во редакцијата дописи, чланци, писма, репортажи и слики за животот, борбата, единството и успехите на нашата жена и на нашиот Антифашиски фронт на жените од цела Македонија - слободната федерална држава во демократска и федеративна Југославија, како и од Македонија која што уште се навођа во Бугарија и Грција. Нека до „Македонка“ стигнат сите песни, приказки и секакви литературни творби на македонската жена за да стане нашиот лист огледало и на културните и уметнички постиженија на рамно правната Македонка.

Нека по сите села и градови, по сите фабрики и работилници, канцеларии и школи на Македонија се создадат дописни кружоци за „МАКЕДОНКА“, кои ќе го организират праќањето на дописи за нашиот лист, ширењето и четењето на „МАКЕДОНКА“, пишуењето до нашиот лист за мнението и желанијата на жените за „МАКЕДОНКА“. Нека во тие дописни кружоци се образува фонд на „МАКЕДОНКА“, во кој што ќе се собираат доброволни прилози помоћи и разни за нашиот лист, како он навистина би можел да биде и технички убаво и од арен материјал изработен.

Планино
Валентино

Цена 50 лева

